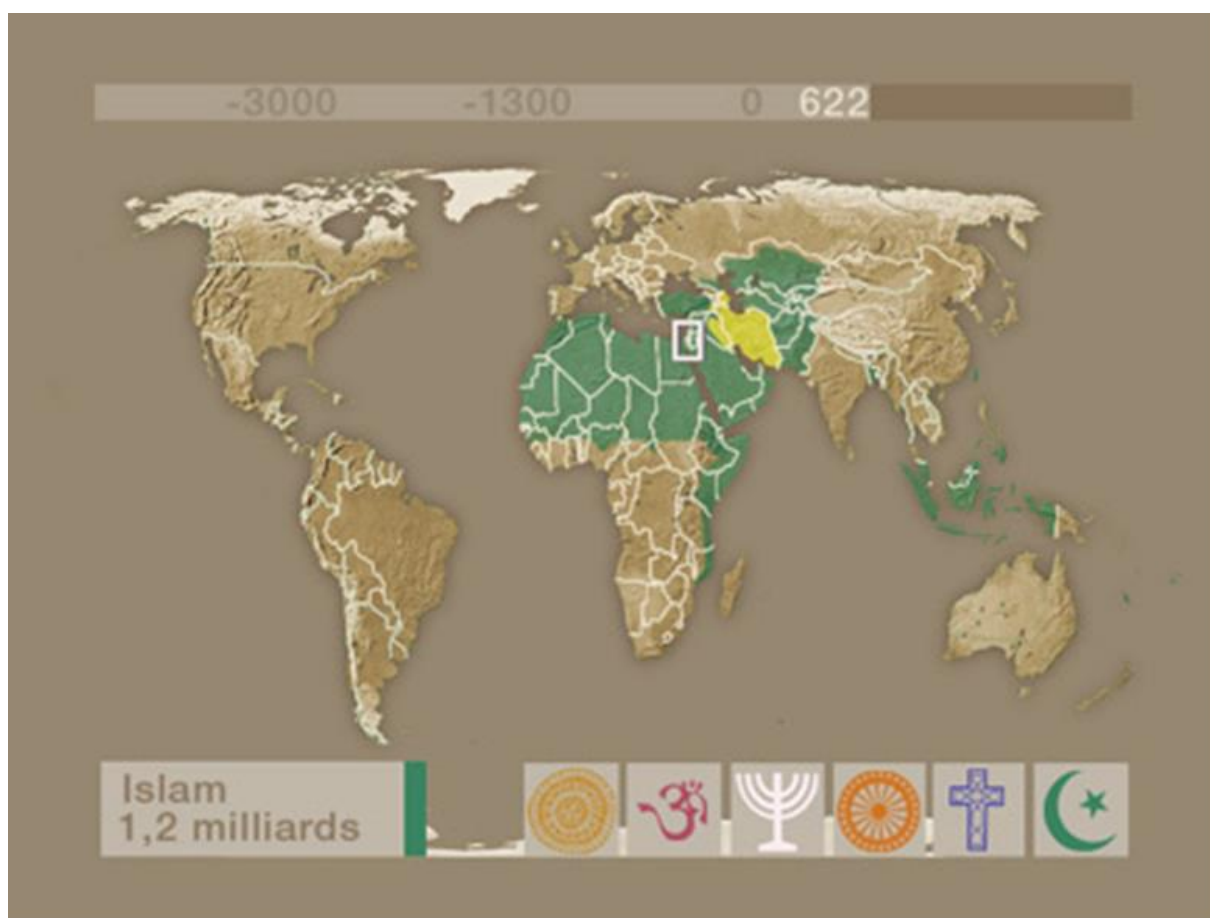
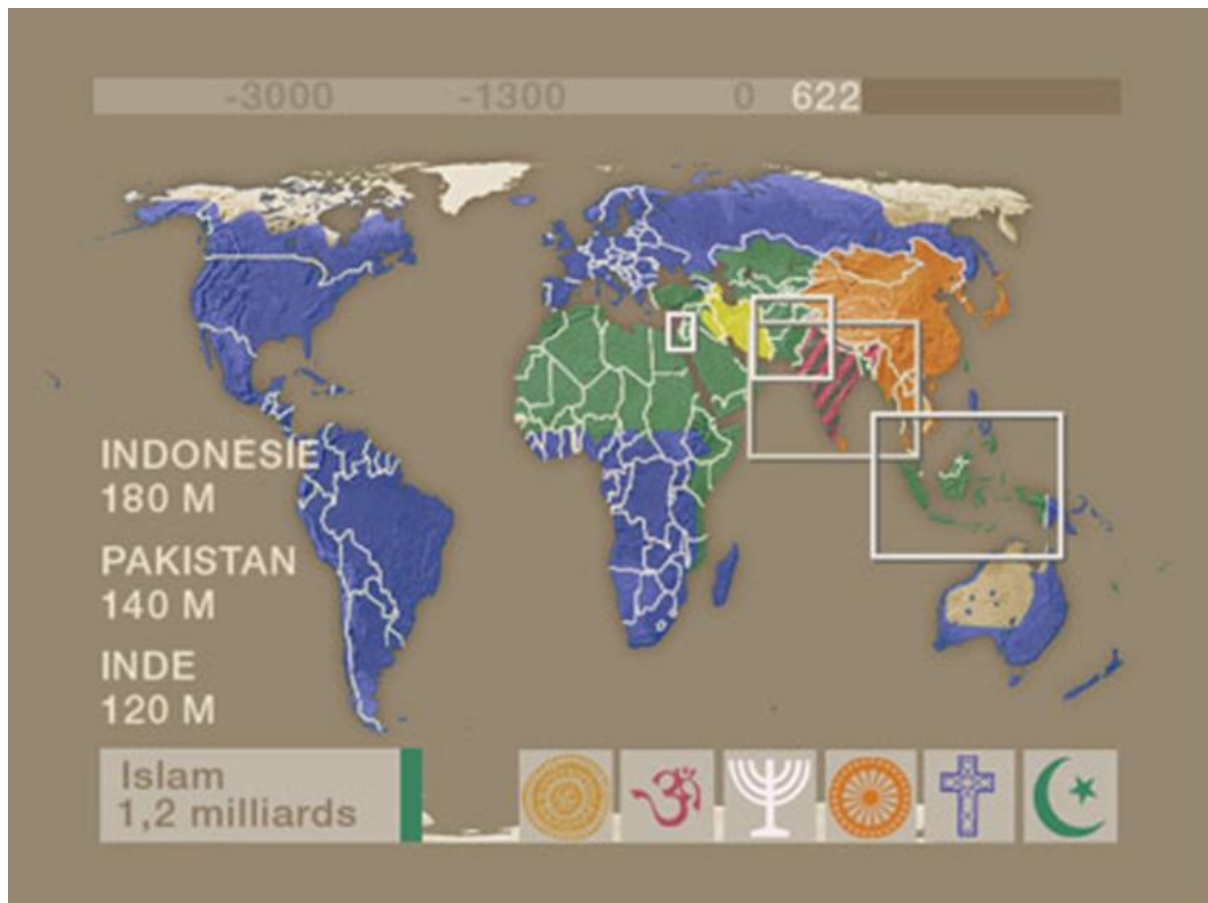

Islám, Muhammad a Mekka 1.

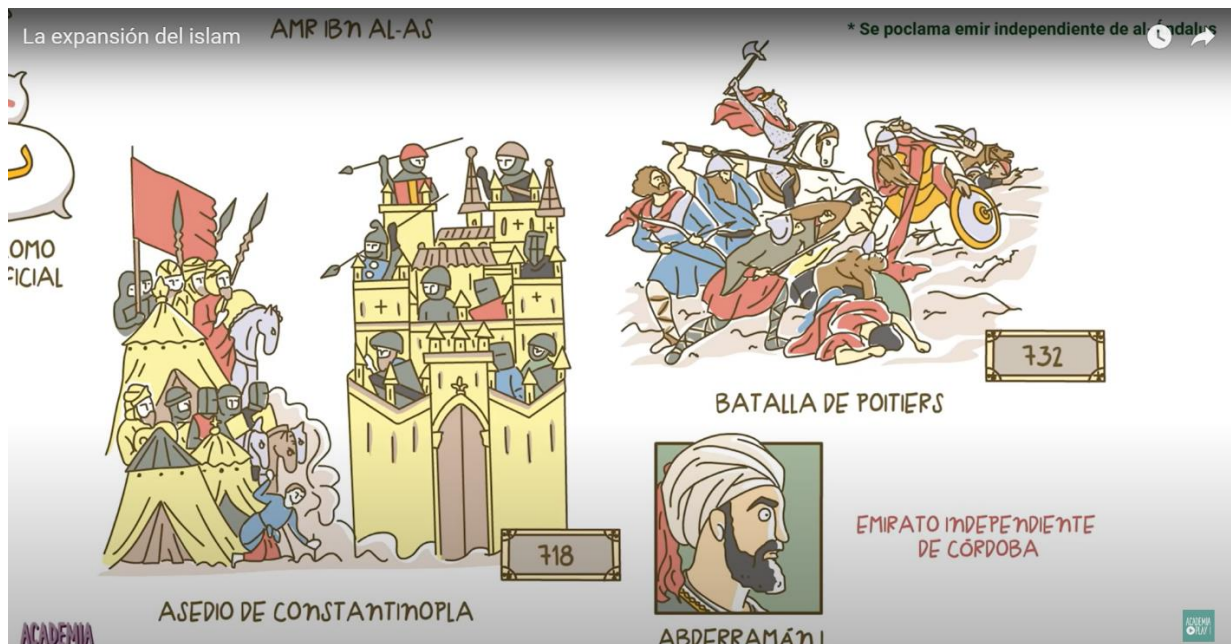
POSTAVENÍ ISLÁMU. Islám je velké monoteistické náboženství, které je oproti zoroastrismu, judaismu a křesťanství nejmladší. Islám vznikl v 7. století našeho letopočtu. Mekka v Arábii byla jeho kolébkou. Sunnitská větev islámu se rozpíná od západní Afriky až do Indonésie. Větev šíitů se soustřeďuje kolem Íránu. Dnes se k islámu hlásí asi 1,2 miliardy lidí na celém světě.

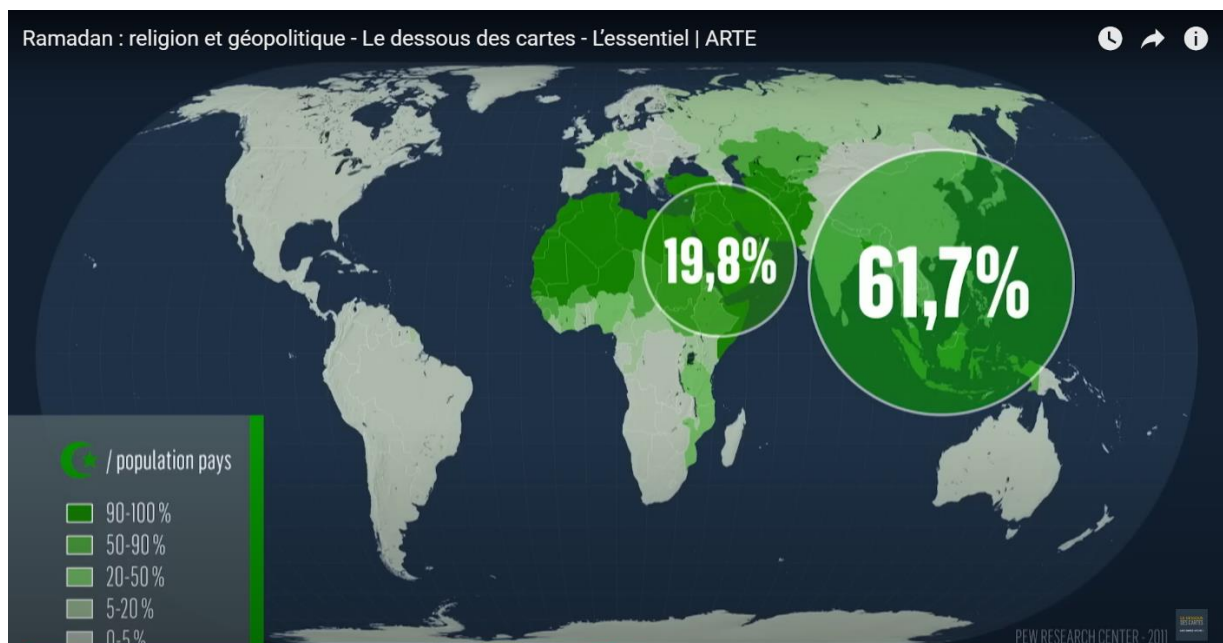
Z hlediska počtu nábožensky založených lidí jsou muslimové na druhém místě na světě. První má být křesťanství s asi 2,5 miliardami registrovaných. Islám vyznává pětina lidstva. Islám je dosud velmi dynamicky se rozvíjející náboženství. Rozšiřuje se očividně hlavně mimo zónu Středního východu. Polovina muslimů dnes žije na východ od řeky Indus. To znamená v zemích, které jsou často chápány jako buddhistické nebo hinduistické.

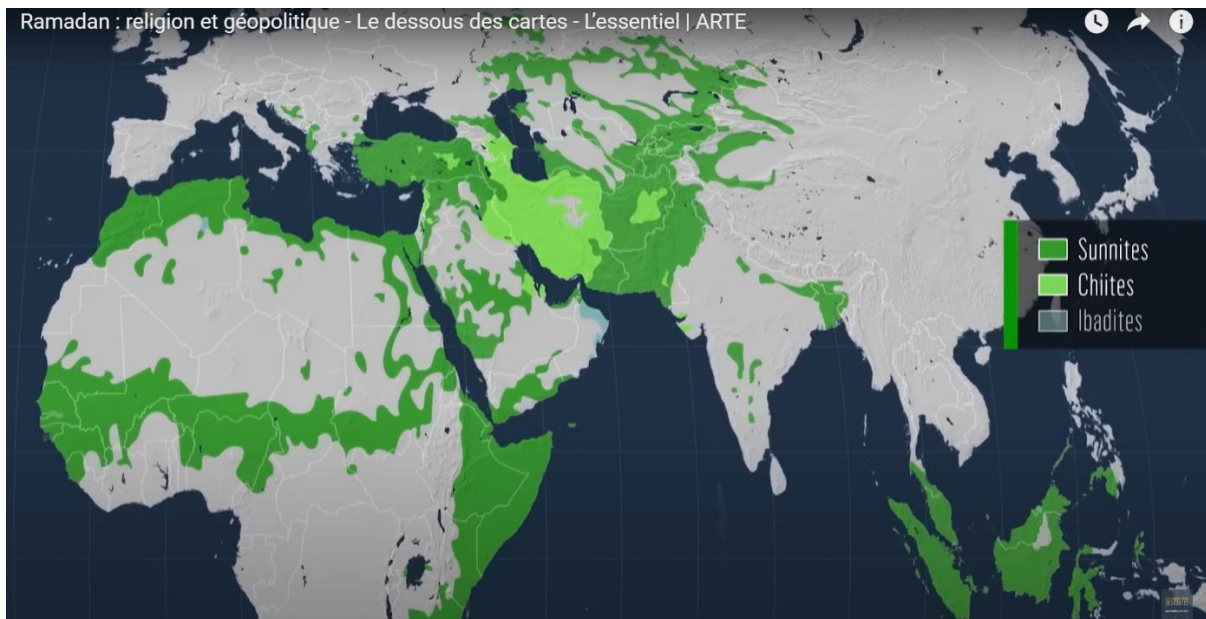
Ještě na počátku 20. století psal irský jezuita Edmund Power, že islám citelně pozbyl svojí výbojnost, kterou se vyznačoval v raném i vrcholném středověku. Panislamismus je prý odsouzen k nezdaru již proto, že učení proroka Muhammada je vnitřně nejednotné a je rozprostřené na třech kontinentech. Podle Edmunda Powera nebylo důvodu se obávat, že by armáda muslimských válečníků mohla někdy znovu ohrožovat evropskou civilizaci. Možná by dnes Edmund Power svoje hodnocení situace poopravil.

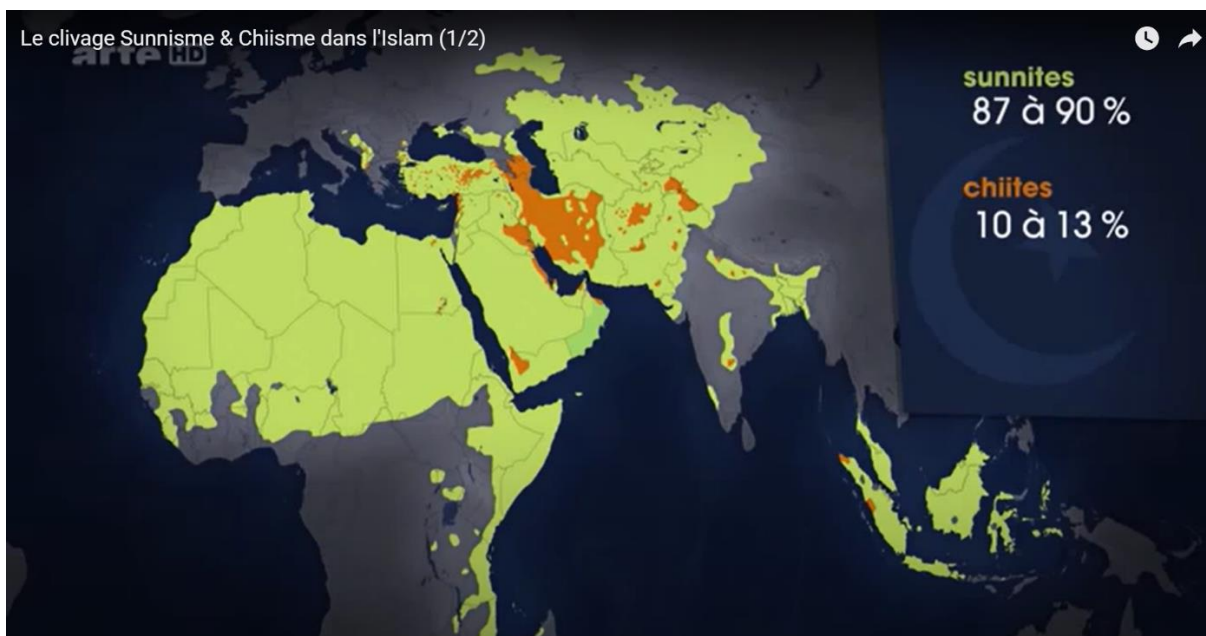
Těžiště islámské populace dnes není v Arábii, Africe nebo na Předním východě. Nejvíce muslimů má Indie a Indonésie. Tedy jižní a jihovýchodní Asie.

Podobně jako křesťanství rozštěpeno na ortodoxní, katolický a protestantský směr, má i islám několik větví. Hlavní rozdělení je na sunnity a šíity. Početně mají sunnité velkou převahu, ale to neubírá šíitům na významu a hloubce jejich věrouky.

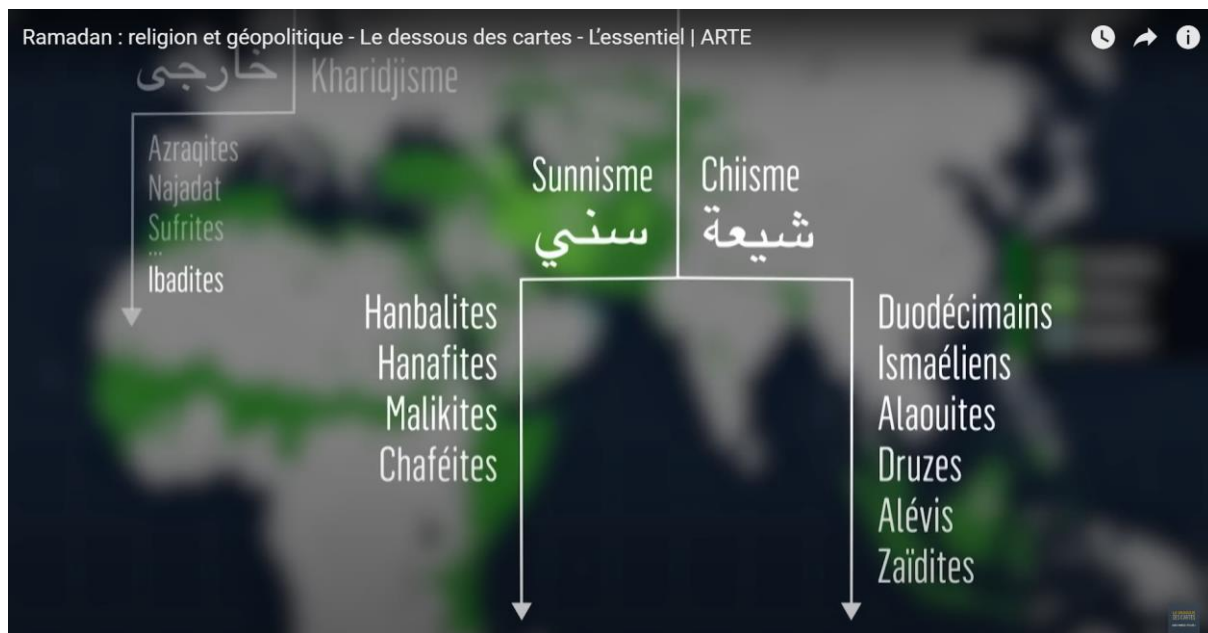

Podle odhadů tvoří šiité asi 10 až 13 procent všech muslimů. Nejvíce šiitů žije v Íránu, jsou ale zastoupeni i v Iráku, Sýrii, Pákistánu nebo Indii. V Íránu vytlačil islám monoteistický zoroastrismus, který měl svoji tradici a značně ovlivňoval mentalitu obyvatel této země. To by mohlo být důvodem orientace na šiitismus.

K rozdělení na sunnity a šiity vedl původně politických spor o to, kdo bude chalífou, nástupcem proroka Muhammada v čele obce věřících. K tomu se postupně přidružily věroučné a kulturní

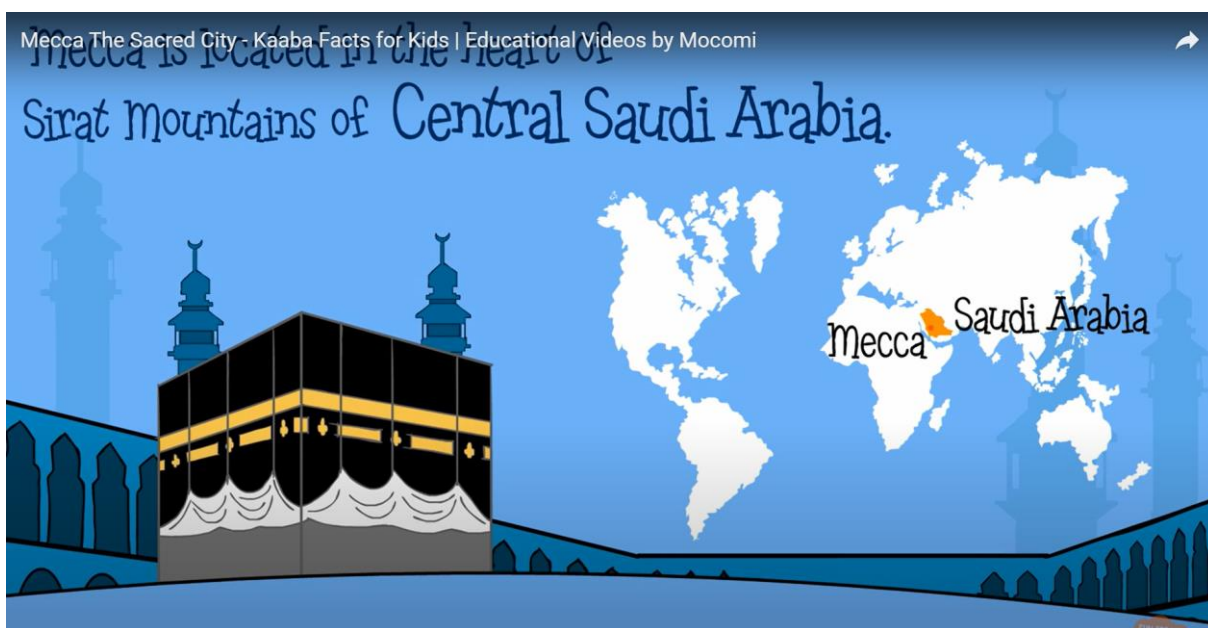
aspekty života. Šíité propagovali jako chalífu Ali ibn Abu Taliba, bratrance a zetě proroka Muhammada. Šía je slovo indoevropského původu, odvozené od anatomického pojmu šíje. Šía Ali znamenalo Spojení s Ali ibn Abu Talibem.

Islám znamená odevzdání se do vůle Alláha. Je to fatalistické náboženství. Jeho zakladatelem byl prorok Muhammad v první polovině 7. století. Francouzský historik náboženství Joseph Huby uváděl, že Muhammad byl geniální, ale jeho genialita nespočívala ve vynalézání nových věcí. Ve skutečnosti Muhammad založil svoji víru z prvků, které v Arábii existovaly již před ním. Ano, ale podobně tomu je u všech náboženství.

Muhammad stanovil jako pátý pilíř islámu cestu do Mekky, která byla i jeho rodištěm. V podstatě by měl pouť do Mekky (hadždž) podniknout jednou v životě každý muslim, pokud je toho schopen tělesně a má k tomu dostupné prostředky. Dalšími pilíři islámu jsou: vyznání víry, pět každodenních modliteb (původně Alláh požadoval 50 modliteb denně, ale Muhammad jejich počet usmlouval na pět), půst v době měsíce ramadánu a almužna potřebným. Není tu mnoho mystických prvků.

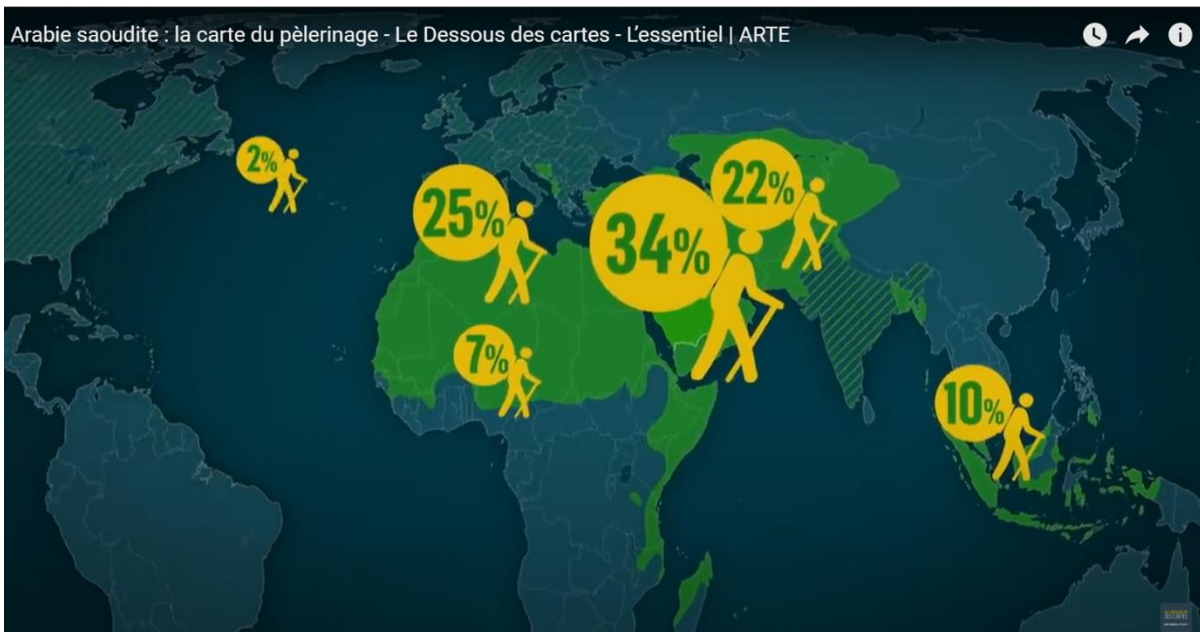

Mekka tudíž přitahuje každý rok miliony lidí a stala se výkladní skříní muslimského světa. V roce 2023 v létě se čekalo v Mekce 2

miliony poutníků. Samo město má nyní 2,5 milionu obyvatel. Z hlediska genderu jsou poutníci dosti vyrovnaní: asi 900 000 z nich jsou ženy. Ohniskem pouti do Mekky (hadždž) je svatyně Kaaba, chápaná jako Dům Alláhův. Dnes se kolem Kaaby a Velké mešity tyčí honosné mrakodrapy. Vedle nich vypadá Kaaba nicotně, jenomže právě ona je raison d'être všeho mumraje v Mekce.

Složení poutníků do Mekky v současnosti. Nejde jenom o přání, ale i o finanční možnosti věřícího a jeho zdravotní stav. Tyto okolnosti vzal prorok Muhammad v úvahu již před 1 400 lety. Pouť do Mekky má posílit nebo obnovit spojení muslima nebo muslimy s duchovním obsahem jeho víry. Má to být očištění od hříchů a příprava na posmrtnou cestu duše člověka k jeho Stvořiteli. Pouť trvá pět až šest dnů.

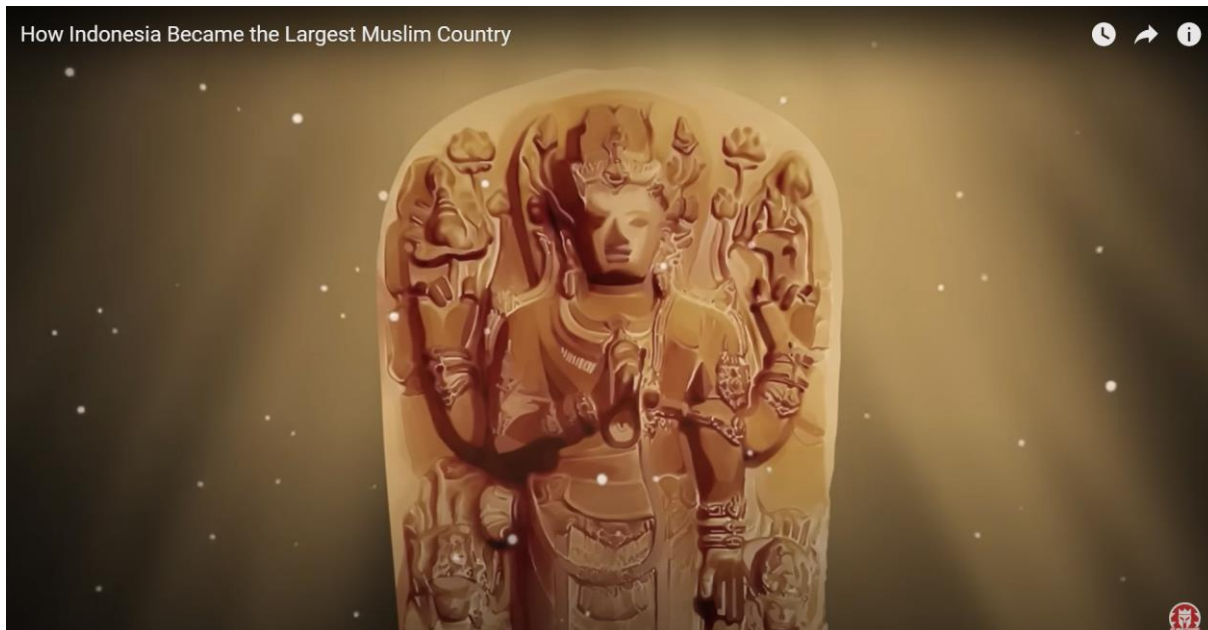
NOVÁ TERITORIA ISLÁMU. Islám jako náboženství pouště? Arabské pouště? Původně ano. Ale dnes najdeme největší koncentraci muslimů v Indonésii, která má vlhké tropické podnebí a je hojně porostlá deštnými pralesy. Navíc je tu ještě jedna zajímavá okolnost. Do Egypta, do Afriky, na Pyrenejský poloostrov, do Persie a do Indie pronikal islám ohněm a mečem. Do Indonésie se dostal mírumilovnou cestou, beze zbraní a bez násilí. V Indonésii, vzdálené od kolébky islámu Arábie skoro 8 000 km, dnes žije 200 milionů muslimů.

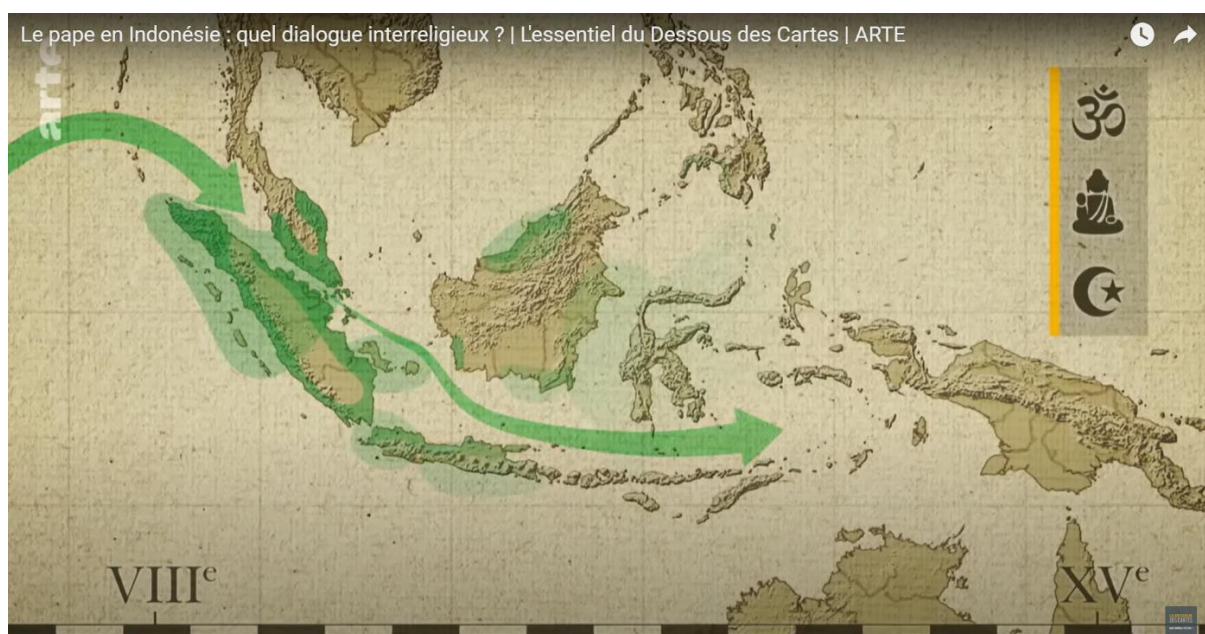
Přitom ještě v 8. století byla Indonésie nábožensky hinduistická a buddhistická. Tato náboženství přišla z Indie a také spíše nenuceně, dobrovolně, bez donucovacích prostředků.

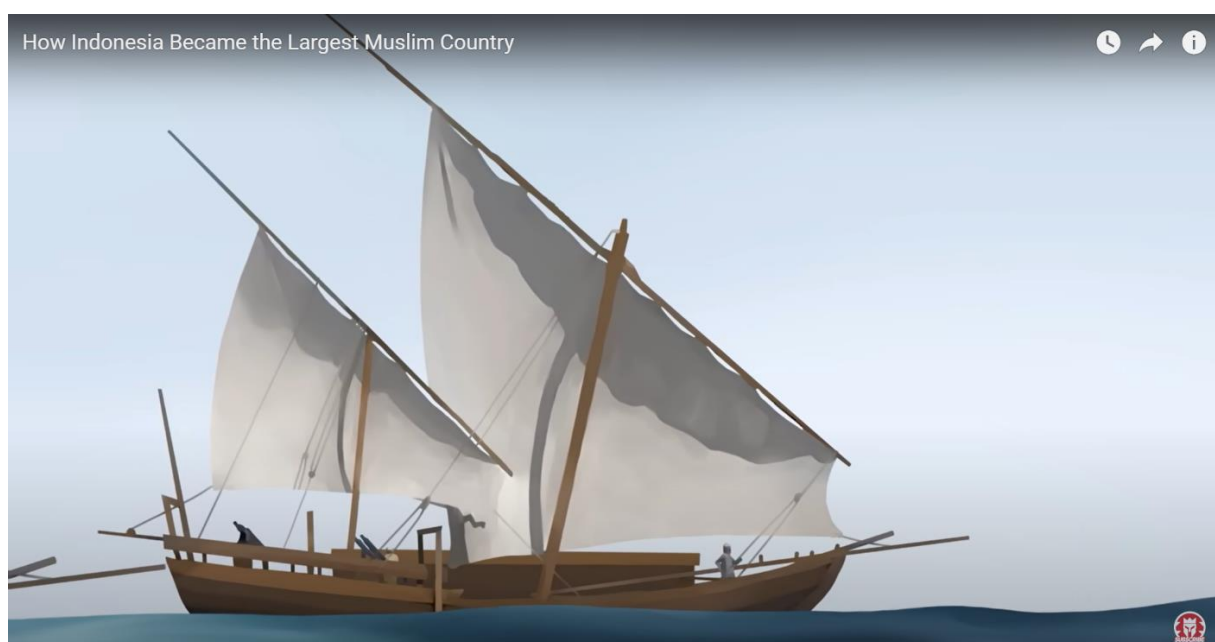
V indonéském archipelu v době antiky a valné části středověku vládli králové vyznávající hinduismus, kteří zůstali indické věrouce věrni až do 12. nebo i do 15. století. Nakonec to vypadalo tak, že král byl hinduista-buddhista, a jeho poddaní většinou muslimové. Islám se v indonéské společnosti prosazoval odspoda nahoru. Pohanská Evropa byla pokřesťanštěna obráceně, odshora dolů. Nejprve víru v Krista přijímali germánští králové a slovanští náčelníci, pak jejich lid.

Arabští a indičtí obchodníci muslimského vyznání pluli nejen k břehům Indonésie a Malajsie, ale i Číny. Využívali monzuny, což jsou sezónní větry vanoucí půl roku v jednom směru a dalšího půl roku ve směru opačném. Lodníci a obchodníci museli vždycky vyčkat do doby, než začal vát monzun směru, který jim vyhovoval. Proto si po trase zřizovali řadu základen a malých kolonií. Tak se dostávali do užšího kontaktu s místními obyvateli. A předávali jim kromě jiného i svoje náboženství.

Islám do Indonésie připlul z Arábie i z Indie. Šířili ho kupci a zřejmě vyhovoval i mentalitě kupců indonéských. Archipel přešel k islámu skoro nepozorovaně a nevědomky. Výchozím ostrovem, odkud se islám šířil, byla Sumatra. To bylo již od 9. století. Ve 13. století vládce Sumatry přijal arabský titul sultán. Později se těžiště islámské expanze přesunulo na Jávu. V 15. století islamizovali Indonésii i čínští muslimové. Připomeňme si výpravy čínského admirála Čeng-che, jenž byl muslim. Spolu s ním do Indického oceánu cestovalo 30 000 Číňanů, z nichž nemálo vyznávalo islám.

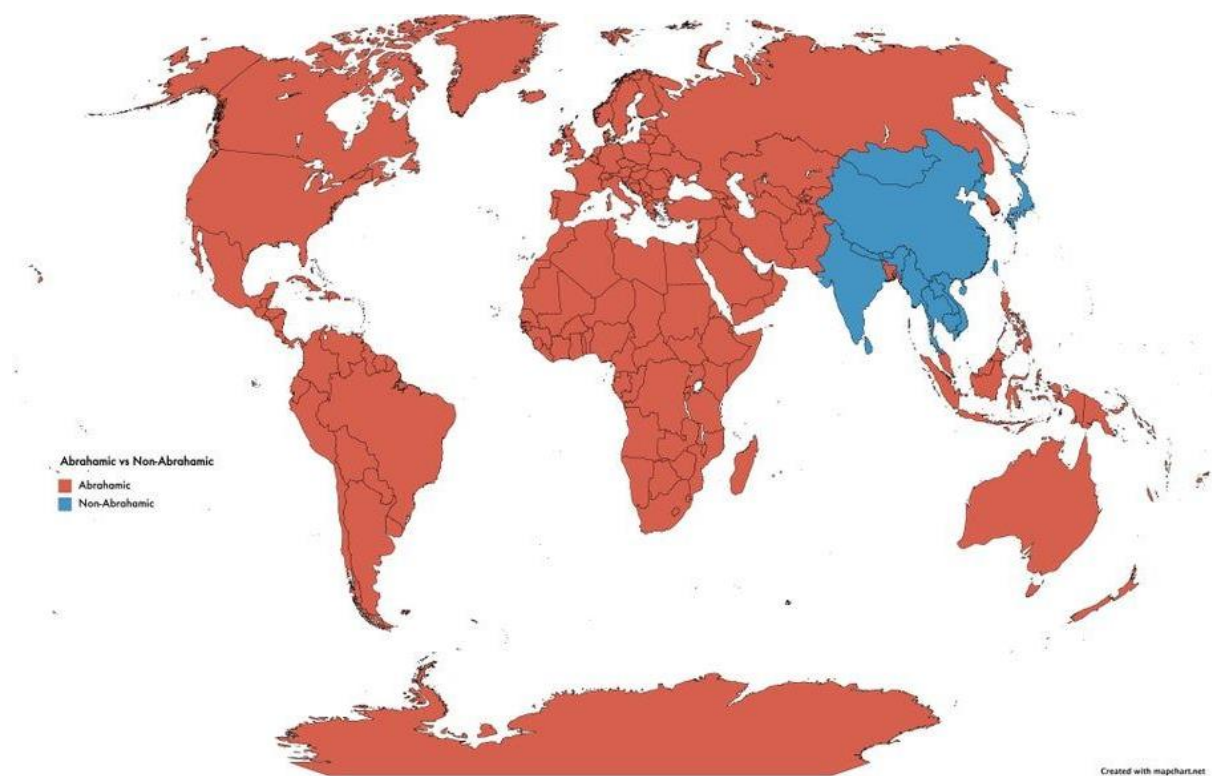
Indonésie se tak stala domem islámu, Dar al-Islam, bez dobývání cizími mocnostmi, bez invazí a krveprolévání. Možná to bylo i proto, že hinduismus a buddhismus jsou dosti komplikovaná náboženská a filozofická učení. Islám byl ve srovnání s nimi jednoduchý, přímý, jednoznačný, kategorický. To mu v očích obyvatel Indonésie a Malajsie dodávalo punc modernismu, novosti a progresivnosti.

Islám je aktivní i v Africe na jih od Sahary. I tady ho prosazovali spíše obchodníci než válečníci. Také Tuaregové na Sahaře přijali islám relativně pozdě. Evropští cestovatelé v 19. století psali, že Tuaregové jsou vlašní muslimové. Irský jezuita Edmond Power psal na počátku 20. století, že pro náboženství Muhammada se daly nejspíše získat národy připravené ke slepé poslušnosti vůči náboženským předpisům, které se však nehodlaly vzdát svých hrubých vášní.

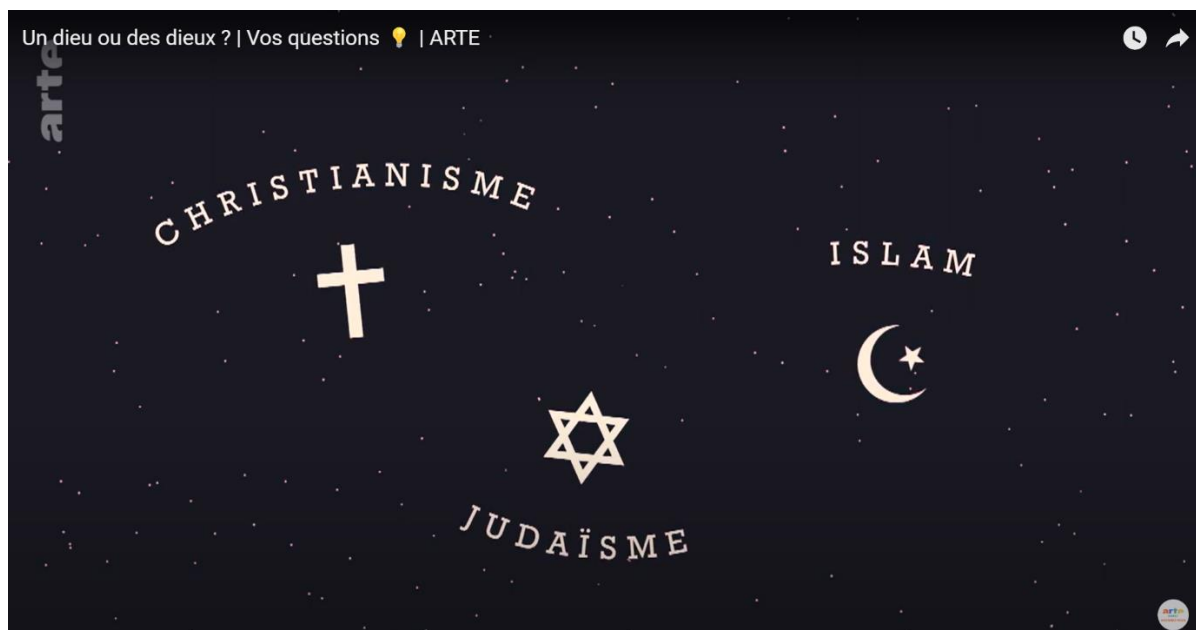

HLAVNÍ NÁBOŽENSTVÍ SVĚTA. Existuje asi 6 hlavních světových náboženství: křesťanství, islám, judaismus, hinduismus, buddhismus a taoismus. Lze je nějak systematizovat? Tato mapka ukazuje velmi jednoduché rozdělení na náboženství abrahamická (judaismus, křesťanství a islám) a dharmická (hinduismus, buddhismus a taoismus). Je to poučné dělení, jenomže nesmíme opomíjet velké rozdíly mezi náboženskými směry v rámci těchto dvou rodin.

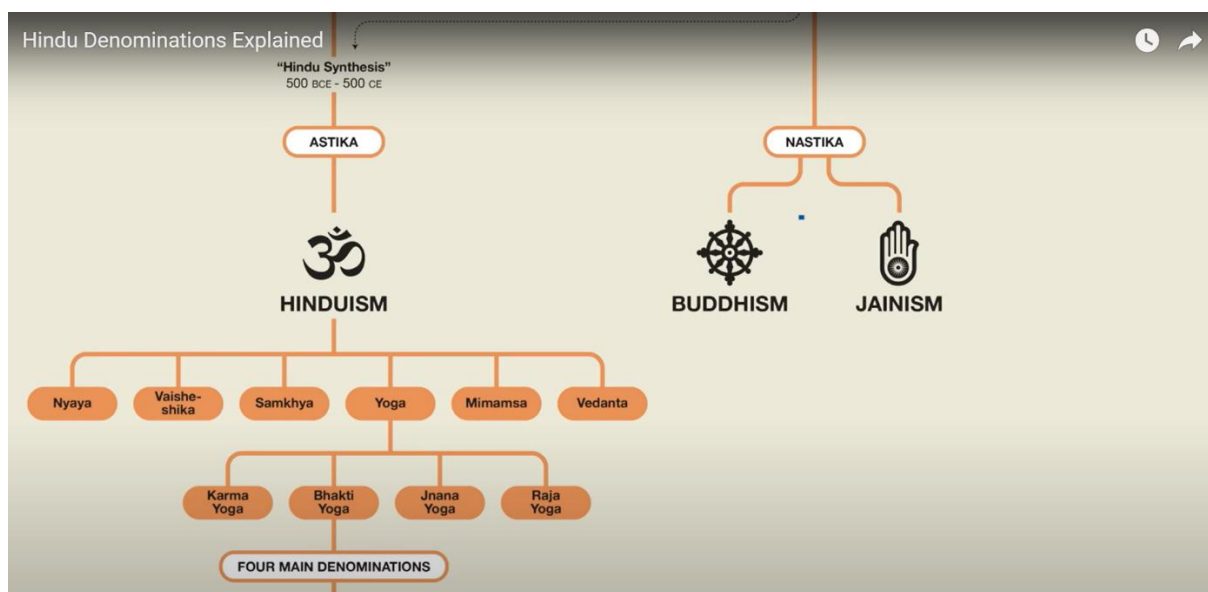

Náboženství abrahamická zahrnují judaismus, křesťanství a islám, ale kromě toho i celou řadu minoritních vyznání: bahai, jezidi, drúzové, samaritáni, rastafariáni. Podle bible měl být Abraham prvním člověkem, který se upjal k víře v jednoho boha. Čili měl být zakladatelem monoteismu. Ve skutečnosti je všechno mnohem složitější. Možná byl pravým zakladatelem monoteismu perský Zarathustra. Navíc je otázka monoteismu problematická i proto, že křesťanství uznává Boží trojici, anděly a svaté. Vztahy mezi judaismem, křesťanstvím a islámem byly nejen polemické, ale i politické povahy. Tyto věrouky vycházejí od Abrahama. Kámen úrazu je v tom, že si různě představují Abrahamova boha.

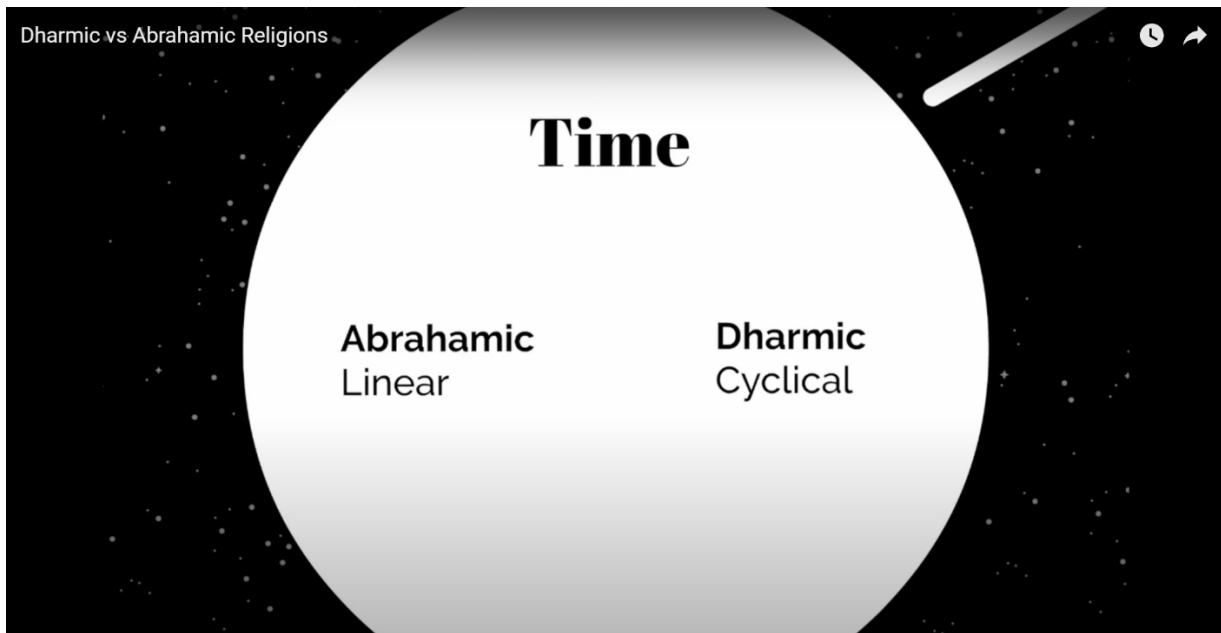
A, bohužel, z dějin víme, že se náboženská horlivost zvrhávala i v perzekuce, násilnosti a války.

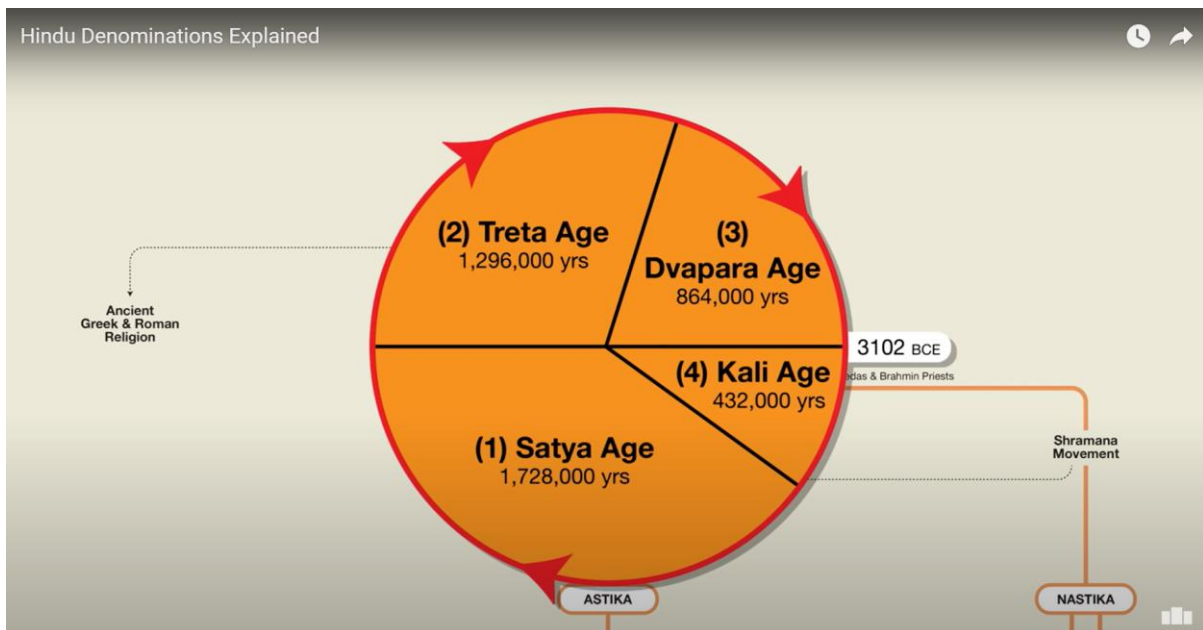
Dharmická neboli árijská náboženství jsou hinduismus, džainismus a buddhismus. Je to opět jenom nálepka spojující velmi rozmanité kultury a religiózní představy. Hinduismus sám má mnoho podob. V sanskritu znamená dharma zákon přírody, řád, povinnost, cesta správného chování a jednání, harmonie s kosmem. Hinduismus uznává existenci milionů bohů, bohyň a božstev. Buddhismus o bohy ani nedbá. Čínský taoismus a japonský šintoismus mohou být řazeny k dharmickým náboženstvím jenom konvenčně.

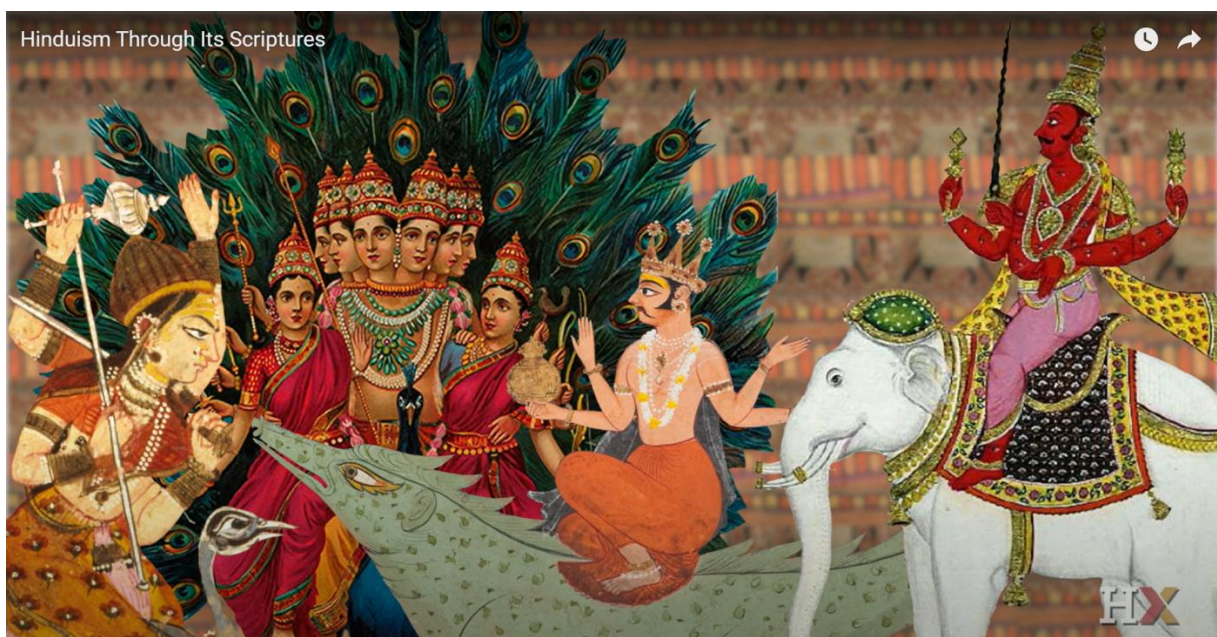
Některé rozdíly mezi abrahamickými a dharmickými náboženstvími jsou zjevné a podstatné. Začněme pojetím času. Abrahamické směry vidí čas lineárně, od stvoření světa do konce světa. Hinduismus a jemu příbuzné věrouky vidí čas cyklicky, jako opakující se sled velkých věků, mahajug, které se samy skládají ze čtyř věků (satyajuga, tretajuga, dvaparajuga a kalijuga).

Trvání jednotlivých jug je rozdílné. Satyajuga trvá bezmála 2 miliony let, kalijuga jenom 400 000 let. Kalijuga měla začít smrtí boha a krále Krišny roku 3 102 před Kristem. Jen tak brzy se z tohoto černého období tyranie, brutality, nezákonnosti a bezbožnosti nevymaníme.

První uváděná skupina náboženství prohlašuje, že věří jenom v jednoho boha. Pokud někdo monoteismus neuznává, je pohan nebo heretik, a zaslouží trest. Podle některých kritiků vede monoteismus k odcizení člověka a boha. Bůh člověka až příliš převyšuje. V judaismu se nesmí vyslovovat ani boží jméno. Hinduismus a vyhaslá pohanská náboženství Evropy a Egypta uznávají existenci mnoha bohů. Buddhismus a džainismus jsou neteistická náboženství. Víra v božstva pro ně není prvořadá. V rámci hinduismu najdeme i směr, jenž jednotlivá božstva chápe jako emanaci jednoho hlavního boha.

Shoda není ani v tom, kde bůh sídlí. Pro abrahamická náboženství je božím sídlem nebe. V Indii je bůh všude a ve všem. To je pantheismus.

Jaká je identita lidstva? Bůh stvořil člověka. Udělal to jako řemeslník, když vyrábí hliněnou nádobu. Člověk se ukázal být hříšnou bytostí, a na zemi si odpykává trest za svoji neposlušnost vůči božím příkázáním. Tak to vidí křesťanství. Hinduismus pokládá člověka nikoli za výtvar boha, ale přímo za součást boha. Jako květina kolem sebe šíří vůni, tak bůh ze sebe vydává další a další bytosti a existence. Člověk se může s bohem znovu spojit, vrátit se k němu, rozplynout se v božském principu. Musí sledovat dharmu, a pak se mu návrat k božskosti podaří.

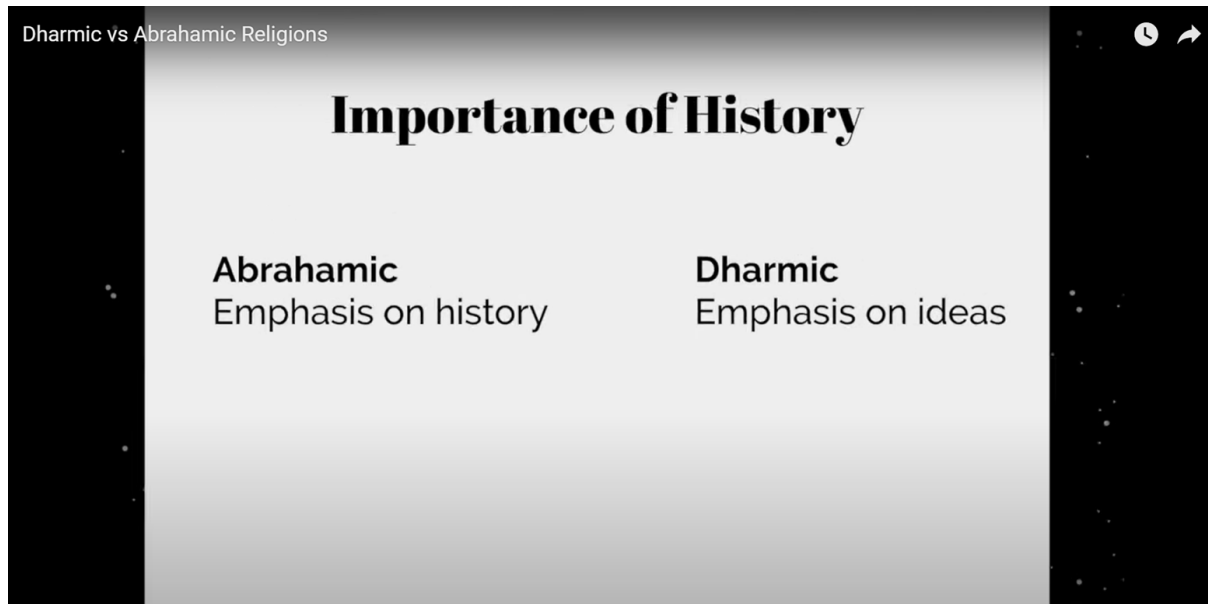
Jak poznávat boha? První skupina abrahamských věrouk spoléhá na boží zjevení a na proroky. Podle některých tvrzení je to i proto, že tato náboženství jsou více politická. Pravda má být mimo individua, a proto je zapotřebí vedení náboženských autorit. Dharmické náboženství naproti tomu soudí, že se každá lidská bytost může sama spojit s božstvem, protože je sama vyjádřením božské existence. Není třeba žádných prostředníků, poslů božích nebo proroků.

Obě skupiny náboženství mají odlišnou koncepci posmrtného života. Dharmická skupina počítá se reinkarnací, znovuvtělením duše do jiné živé bytosti, jejímž prostřednictvím život pokračuje. Teoreticky může koloběh znovuzrození trvat nekonečně dlouho. Reinkarnace se děje podle zákona karmy, jakéhosi účtu dobrých a zlých činů člověka. Abrahamské náboženství si představuje jenom jeden život na Zemi. Pak bude člověk bohem souzen a s definitivní platností přijat mezi blažené, nebo zavržen pryč od boží tváře.

Abrahamská náboženství kladou důraz na historii, na chronologickou posloupnost událostí. Dharmická duchovní skupina se orientuje podle ideí, nikoli podle dat velkých událostí. Angličtí historikové v Indii měli velké problémy s časovým zařazením velkých událostí a eposů, protože Indii až do příchodu islámu historiografie nezajímala.

Jak dosáhnout jednoty lidstva? Je zapotřebí náboženská nebo politická ideologie? Anebo stačí vědomí toho, že společně vůbec existujeme a sdílíme tentýž planetární prostor a domov?

Co nás čeká po smrti? Podle křesťanství peklo, nebo nebe. Ale i v nebi bude vyvolený sice blízko boha, nicméně bude od boha vždycky oddělen. Člověk se nemůže stát bohem. Může být bohu jenom nekonečně blízko. Je to jako infinitezimální počet. Podle árijských náboženství se nakonec můžeme stát božstvy nebo se

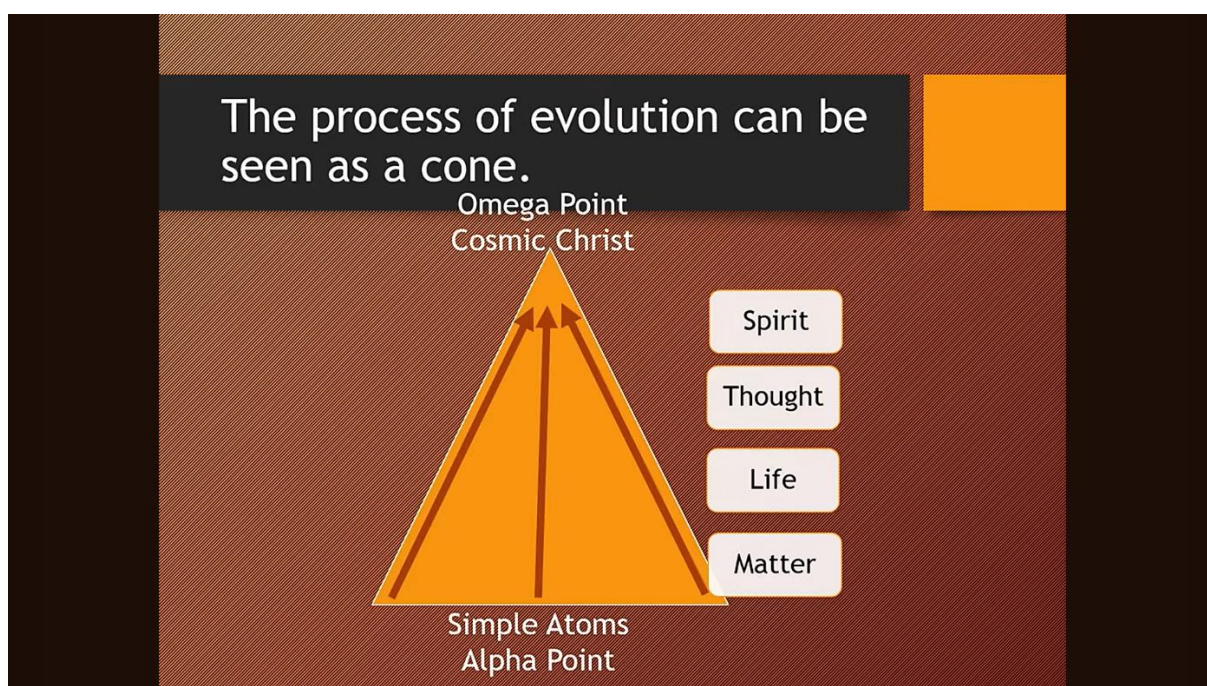
přímo v božstvu rozplynout. To ovšem pak znamená zánik naší lidské identity a vlastní individuality.

Francouzský jezuita a paleontolog Pierre Teilhard de Chardin (1881 až 1955) byl za svého života kritizován za pokusy integrovat do katolictví Darwinovu vývojovou teorii. Jeho spisy ve skutečnosti adaptují i katolictví na dharmickou úroveň. Podle Pierra Teilharda de Chardin se vývoj naší planety nezastaví na nynějším statu quo. Člověk je zatím nejvyšším stupněm vývoje živé hmoty. Co přijde po nás? Jednou se vědomí všech lidí propojí. Všichni lidé budou mentálně jedno. Lidské mozky se propojí v planetární computerovou síť. Tento evoluční skok nazýval Pierre Teilhard de Chardin jako bod Omega. Lidstvo se tehdy také spojí s bohem. Lidstvo se stane bohem.

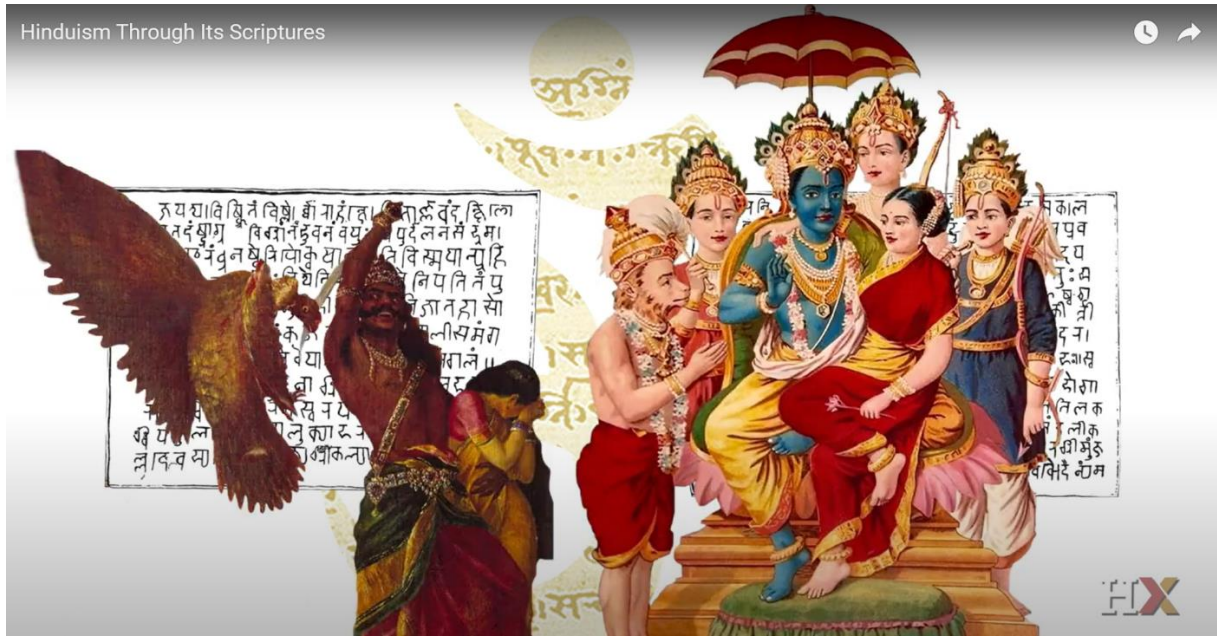

Dosažení bodu Omega bude druhý návrat Ježíše Krista na Zemi. Pierre Teilhard de Chardin odíval dharmické představy do katolického hávu. Modernisté v katolické církvi jásají. Konzervativní myslitelé odmítavě vrtí hlavou.

Obě uváděné náboženské rodiny oplývají množstvím literatury, životopisů, příběhů, básní, legend a pověstí. Je tu přesto jeden značný rozdíl. Abrahamská náboženství mají jeden zcela základní spis, podle něhož se řídí, jímž korigují svoje další

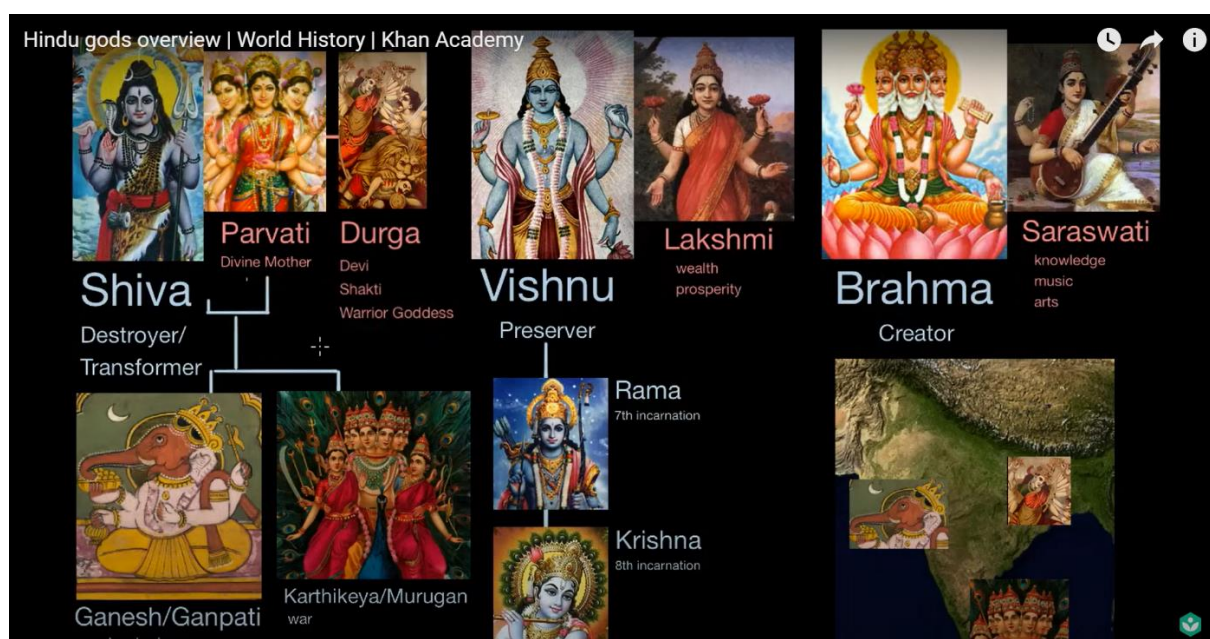
předpisy, Pro židy je nenahraditelná tóra, pro křesťany Starý a Nový zákon, pro muslimy korán. Naproti tomu hinduismus má řadu knih, které jsou všechny velmi významné a skoro rovnocenné: védy, eposy Mahabharáta a Ramajána, purány, Bhagavadgítu.

AHIMSA? Pokud bychom posuzovali zakladatele nebo přední figury velkých náboženství podle lidskosti, humanismu a zavrhování násilí, pak může obstát jenom Ježíš Nazaretský a Buddha. Podívejme se na tento aspekt blíže.

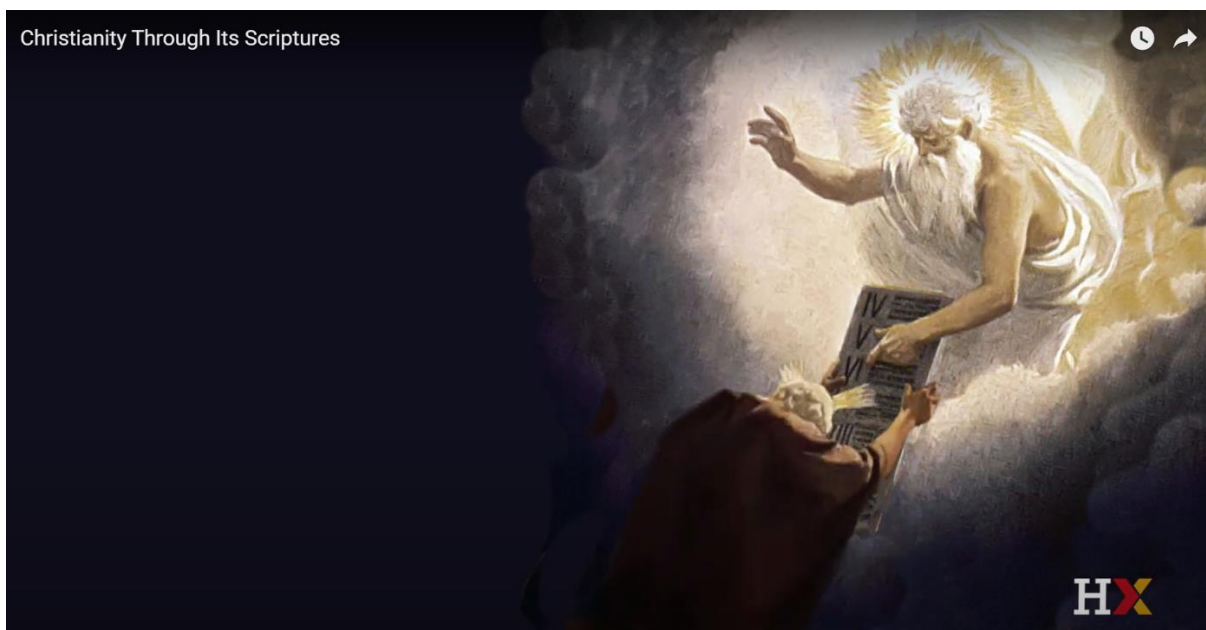
U hinduismu je rozhodování složité, protože je tu celá řada sekt, které se obracejí k různým božstvům. Nicméně vezměme jenom námátkou Krišnu. Ten má být avatarem nejvyššího boha Višnu. Jiné pojetí vidí Višnu jako emanaci Krišny. V posvátné knize Bhagavadgita vystupuje Krišna jako vozataj prince Ardžuny (Stříbrného), jenž váhá bojovat proti vojsku svých odpůrců. Na druhé straně mezi nepřáteli vidí Ardžuna svoje příbuzné a nechce jim ublížit. Krišna ale Ardžunu povzbuzuje, aby pozvedl zbraň. Jeho nepřátelé porušili zákon dharmy, a jsou již stejně předem mrtví. Ardžuna je kšátrija, a jeho povinností je bojovat se zlem.

Mahatma Gandhí ve 20. století jak známo vyzdvihoval zásadu ahimsa, nenásilí. Přitom však velebil i Bhagavadgítu a Mahabharátu, kde je nemálo násilí, bojů a válek.

Mojžíš, první prorok judaismu, měl ve své mladosti zabít egyptského dohlázele na stavbě, jenž bičoval izraelského otroka. Bůh se Mojžíšovi zjevil až v jeho osmdesáti letech. Umřít měl Mojžíš na prahu země Kanaán, když mu bylo 120 let. Mojžíš vyvedl Izraelity z Egypta. V poušti však nařídil masakr 3 000 modloslužebníků zlatého telete, lidí z vlastního národa. Mojžíš měl tu výsadu, že při předávání desatera božích přikázání slyšel Jahveho hlas. Proto ho muslimové nazývají kalim Allah, Ten, s nímž Alláh mluvil.

Muhammad, zakladatel islámu a pečeť proroků (zakončení božího zjevení) byl mimo jiné i přímo vojevůdce, generál a dobyvatel. Měl velet asi stu válečných expedic a razií. Ponechme stranou otázku spravedlivé nebo nespravedlivé války. V islámu existuje rovněž pojem džihád, jenž obecně znamená povinnost šířit a bránit Muhammadovo poselství. Džihád je široký pojem a zahrnuje propagaci islámu slovem, mečem, rukama nebo i srdcem. Poslední kategorie džihádu se vztahuje na individuální boj s hříchem a úsilí o prohloubení zbožnosti. I Muhammad byl kalim Allah, protože s Alláhem přímo mluvil během své snové noční cesty do Jeruzaléma. Ve 13. století vytýkal svatý Tomáš Akvinský Muhammadovi, že do koránu pojal verš, jenž boj stanoví jako povinnost uloženou Alláhem.

Ježíš Kristus se důsledně stavěl proti násilí. Apoštolu Petrovi v zahradě getsemanské nařídil, aby schoval svůj meč. Ježíš zabránil kamenování cizoložné ženy: „Ten z vás, kdo je bez viny, ať hodí první kámen!“ Byl milosrdný, velkomyslný a shovívavý. Na kříži odpustil Ježíš Nazaretský kajícímu se lotrovi, aniž by pátral po jeho trestním rejstříku: „Amen, amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ Což to není doklad víry v to, že se člověk dokáže polepšit? Doklad přesvědčení, že se člověk může upřímně kát? Ježíšův přístup k lidem je optimistický humanismus, který nemá v dějinách obdobu.

Buddha byl také neofenzivní a soucitný. Jenomže buddhismus nezná pojem hříchu. Cílem buddhismu je osvobození se z koloběhu reinkarnací. U hinduismu takové vysvobození, mókša, znamená splynutí duše s bohem. V buddhismu je paranirvána absolutní a totální konec lidské existence. Je to, jako bychom nikdy ani nebyli.

PŘED MUHAMMADEM. Islám původně vznikl v Arábii, v městě Mekka, blízko Rudého moře. Mekka leží na křižovatce obchodních cest spojujících Afriku, Malou Asii, Persii a Adenský záliv. Mekka se tudíž vyvíjela v závislosti na obchodu zprostředkovaném karavanami velbloudů, ale také jako důležité náboženské středisko.

Mekka měla několik vodních studen, z nichž nejproslulejší je Zamzam u svatyně Kaaby. Mekka byla křižovatkou cest karavan. Z Egypta, ze severní Afriky, z Jemenu, z Libanonu, ze Sýrie, z Persie, z Indie. Pobřežní pás při východním břehu Rudého moře tvoří hory a lávová pole. Je to logické, protože Rudé moře je oceánský rift, který se rozšiřuje do stran, jako i Atlantik. Je to pokračování Východoafrického riftu, který trhá Afriku na dvě části. Východní část Arabského poloostrova má odlišný geografický charakter. Je to převážně poušť. Arábie byla původně součástí Afriky a spolu s Afrikou i částí prakontinentu Gondwanalandu.

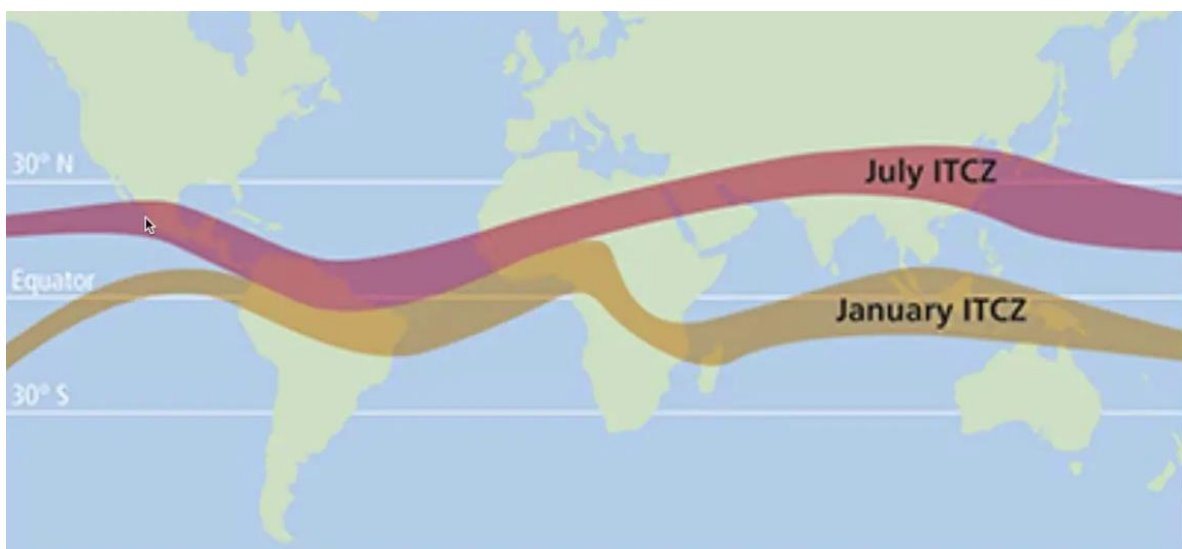

Mekka leží v Saúdské Arábii, asi 70 km od přístavu Džidda a asi 400 km od dalšího posvátného města islámu, Mediny. Mekka je také nazývána Oum al-Kourá, Matka měst. Oblast kolem Mekky se jmenuje Hidžáz, to znamená Bariéra. Jsou tím myšleny temné hory, dosahující výšky až 3 600 metrů. Kolem samotné Mekky jsou hory nižší, 1 500 až 2 000 metrů.

Arábie je poušť navazující na Saharu. V Mekce nicméně občas v létě prší, a bývají to i velké lijáky. Díky letním deštům a bouřím

se Mekka mohla stát poutním místem. Už dávno před vznikem islámu. Proč v Mekce prší? V létě se vysoko nad severní polokouli vychyluje ITCZ, vnitrotropická zóna sbíhavosti pasátů. Jinými slovy: nad Mekku se v létě někdy přesouvá oblast intenzivních dešťů a bouří, kterou normálně pozorujeme kolem rovníku. Tento sezónní posun ITCZ se v Indii projevuje jako letní monzun. Nil teče také díky posunům ITCZ. Zóna rovníkových dešťů se vychyluje výrazně k severu proto, že tu je obrovský kontinent Evroasie a hlavně Tibetská náhorní plošina. Souš má jiné termické vlastnosti než oceán.

Je to udivující pomyšlení. Islám, hinduismus, buddhismus, egyptská mytologie jsou kulturní a náboženské výtvořky člověka. Jsou všechny podmíněny povětrnostní poruchou globální cirkulace atmosféry: vychylováním ITCZ nad jižní Asii. Bez této atmosférické poruchy bychom neměli ani egyptský Nil, ani indickou Gangu, ani studnu Zamzam v Mekce. A logicky by neexistovalo ani město Mekka. Uvedená náboženství by nevznikla. Voda je ve všech náboženstvích posvátná. Voda je zdrojem a podmínkou života na této planetě.

Pro zrod islámu měla velký význam i Jathrib (Medina), město na sever od Mekky. Dvanáct let po svém zjevení se do Jathribu uchýlil prorok islámu Muhammad, protože v jeho rodné Mekce byl odmítán a ohrožován. Z geografického pohledu jsou Mekka i Medina podobné. Je to poloha excentrická na západě Arábie, 90 km od břehu Rudého moře. Zároveň to je izolovaná poloha vůči Jemenu na jihu i Palestině na severu. Oba kraje jsou od Mekky vzdáleny 1 000 km. Ještě dále to je k Ománskému moři.

Arábie byla etnograficky rozdělena na dvě části. Severní část obývaly kmeny a klany Adnanitů. Jižní Arábie byla doménou

Qahtanitů. Ti se považovali za původní, čistou rasu pravých Arabů. Jak severní, tak i jižní Arabové měli mít za prapředka Izmaela, syna Ibrahíma (biblického Abraháma) a jeho ženy Hagar. Medina měla být osídlena dvěma arabskými kmeny z Jemenu a třemi židovskými kmeny z Palestiny.

Vedle nomádů, beduinů, žili v Arábii i usedlí Arabové v městech, jako byla Mekka nebo Jathrib. Muhammad patřil k populaci usedlé, i když provázal obchodní karavany daleko od svého rodiště.

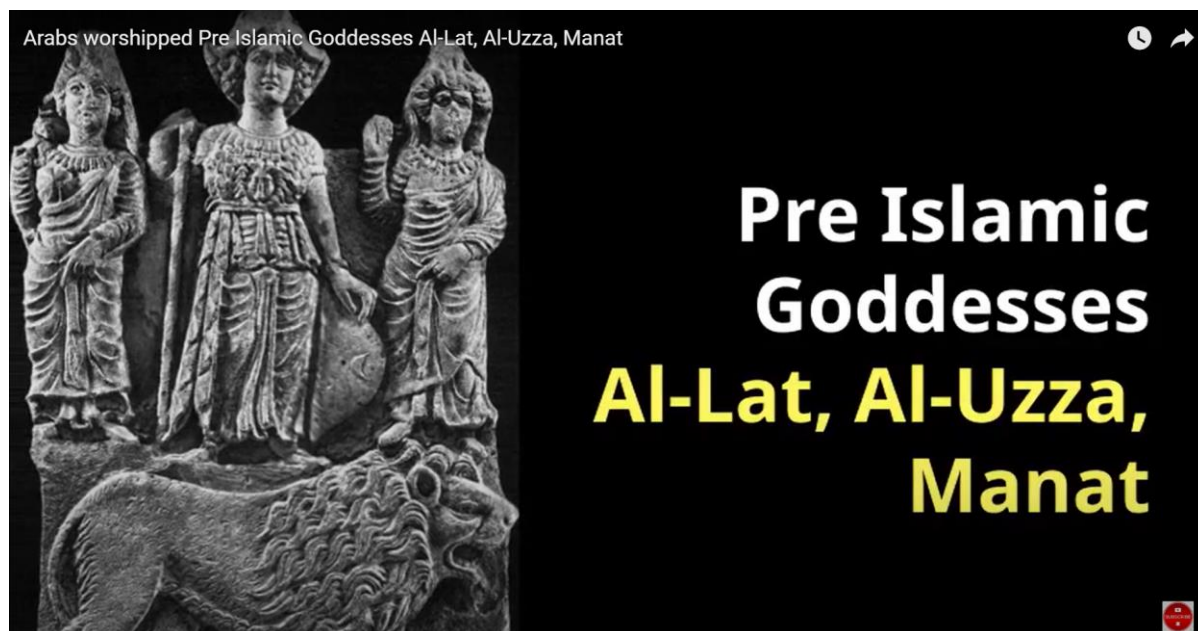
Jaké byly poměry v Arábii před příchodem islámu? Tato doba je nazývána věkem nevědomosti, arabsky džahiliya. Měla to být temná doba uctívání idolů, krevní msty, zabíjení novorozenců ženského pohlaví, bezpráví, sociálního chaosu a anarchie. Je ale možné, že islámští autoři viděli toto předislámské období až příliš černě, aby vynikly sociální přednosti nové víry.

V Arábii bylo před islámem zastoupeno několik náboženství: pohanství (uctívání idolů), židovství, křesťanství a zoroastriánství. Byla to pestrá směsice náboženských představ, někdy málo kodifikovaných, často se vzájemně prolínajících. Je pravda, že zrod islámu nikdo neočekával. Z dnešního pohledu se mohla náboženská situace v Arábii během středověku více zjednodušovat a tíhnout buď k židovství nebo ke křesťanství. Se vznikem úplně jiného nového náboženství nikdo nepočítal. Tady byla úloha Muhammada nezastupitelná.

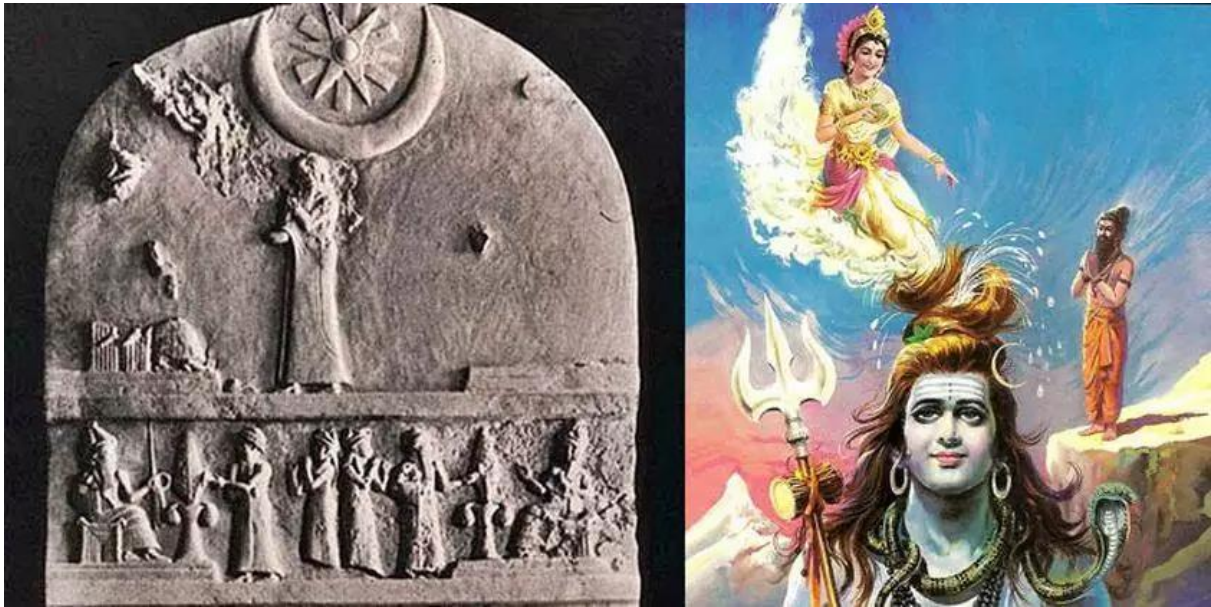

Svatyně v Mekce schraňovala celou řadu idolů a model, které jednotlivé klany uctívaly. Byly tu bohyně Al-Lat, Al-Uzza a Manat. Jejich doménou byla plodnost, osud, úrodnost. Bylo tu měsíční božstvo Hubal. Byly tu posvátné kameny, mezi nimiž se zvláště vyjímal Černý kámen, který je součástí Kaaby dosud. Bohyně Al-Lat, Al-Uzza a Manat lze pokládat i za obdobu řeckých nebo nordických sudiček.

Mnozí hinduisté si myslí, že tajemný Hubal v Mekce byl vlastně jejich bůh Šiva. Podle indické tradice bůh Šiva do svých vlasů

zachytil řeku Gangu, která sestupovala z nebe na zem s příliš velkou vehemencí. Na jednom basreliéfu z Blízkého východu vidíme boha Hubala, jak zachytává z nebe tryskající pramen posvátné studny Zamzam v Mekce.

Pojmenování Alláh existovalo v Arábii a Mekce před Muhammadem. Jeho otec se jmenoval Abdallah, což znamená Sluha Alláhův. Jenomže původní Alláh byl jenom jedním z mnoha uznávaných božstev. Muhammad božstvo Alláha absolutizoval a sám pojem boha dovedl k nejvyšší abstrakci. Muhammadův Alláh je jedinečný, nepodobá se žádnému stvoření na světě. Nemůže být spojován ani s mužským, ani s ženským principem. Alláh není ani osoba, ani věc, ani energie. Člověk nemůže Alláha vidět. To nebylo dopřáno ani Muhammadovi, když byl připuštěn do blízkosti božího trůnu při své snové noční cestě do Jeruzaléma (620). Korán přitom obdařuje Alláha 99 rozmanitými jmény. Všemohoucí, Nejvyšší milosrdný, Nejvyšší slitovný, Stvořitel. V koránu je bůh uváděn 10 062 krát v 6 236 verších.

Alláh je milosrdný, ale není to Bůh otec, jako u křesťanů. Podle irského jezuita Edmonda Powera připomíná Alláh spíše orientálního despotu, jenž svoji přízeň uděluje jenom podle vlastního uvážení. Monoteismus může mít více tváří. Muhammad měl být jenom jedním z řady hlasatelů monoteismu v Arábii své doby. Ale byl nejúspěšnější, nejhouževnatější, nejbojovnější a nejnálézavější. Měl asi největší charisma. Jeho monoteismus je velmi abstraktní.

KAABA A JEJÍ VÝVOJ. Původně bylo v Mekce uctíváno asi 360 idolů, každý klan Arabů tu měl svého bůžka. Nejdůležitější byl měsíční

bůh Hubal (al nebo el je v semitských jazycích bůh, odtud i naše slovo elita). Svatyně Kaaba (či Ka'ba¹) stála v Mekce dávno před prorokem Muhammadem. Slovo Kaaba znamená kubus, krychle (kubický, krychlový). Muslimové věří, že to je nejstarší svatyně na světě. První chrám vůbec. Podle některých legend měla Kaaba existovat dokonce ještě před stvořením člověka. Bůh měl pod svým trůnem podobnou stavbu, kolem níž se točili andělé. Poté Bůh poručil, aby andělé vybudovali kopii na Zemi, kolem níž se budou točit lidé.

Podle jiného podání podnikl pouť do Mekky už první člověk Adam a setkal se tu s Evou (hebrejsky i arabsky Hawwou, což znamená Živá, slabika ha odpovídá indoevropskému ži), po 200 letech vzájemného odloučení. To mělo následovat po vyhnání z ráje. Na hoře Arafat měli oba opět pohlavní styk. Islám Evu neobviňuje z toho, že Adama svedla v ráji ke hříchu. Ovoce ze zakázaného stromu měli jíst Adam i Eva společně, spontánně. Oba je svedl Iblis. Na druhé straně prý prorok Muhammad prohlásil: „Kdyby nebylo Hawwy, žádná žena by dnes nebyla svému mnaželovi nevěrná.“

Noemova archa při potopě světa měla nad Kaabou kroužit 40 dní a 40 nocí. Kaaba byla tehdy pohlcena vodami jako arabská Atlantida. Po potopě světa zničenou Kaabu rekonstruoval Abrahám, arabsky Ibráhim, se svým synem Izmaelem, praotcem všech Arabů. Podle těchto údajů by byla Kaaba Ibráhimem založena asi 2 000 let před Kristem. Takto by Kaaba byla o 1 000 let mladší než anglické Stonehenge. Ale byla by o 1 000 let starší než jeruzalémský Šalamounův chrám.

Model Kaaby, jak ji měl postavit Ibráhim v době 2 000 let před Kristem. Měla být vysoká 4 metry. Byla spíše podlouhá a měla 2

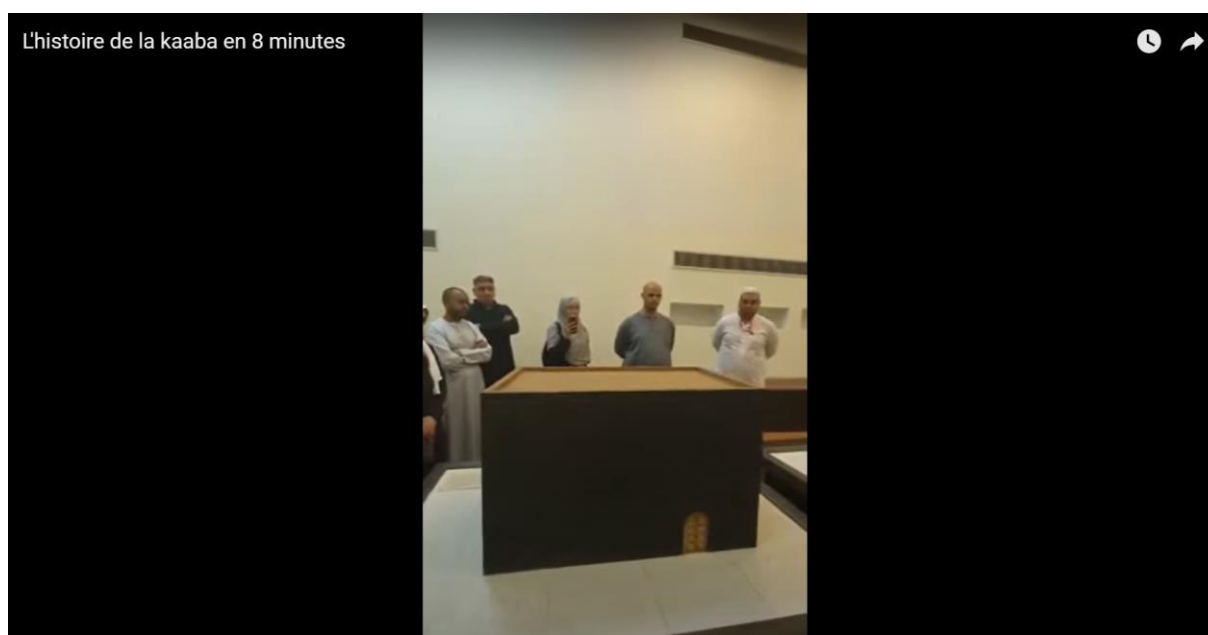
brány. Nebyla tu střecha. Později byla tato Ur-Kaaba přestavěna do více reprezentativní podoby. Změnil se půdorys, výška zdí a svatyně byla i zastřešena.

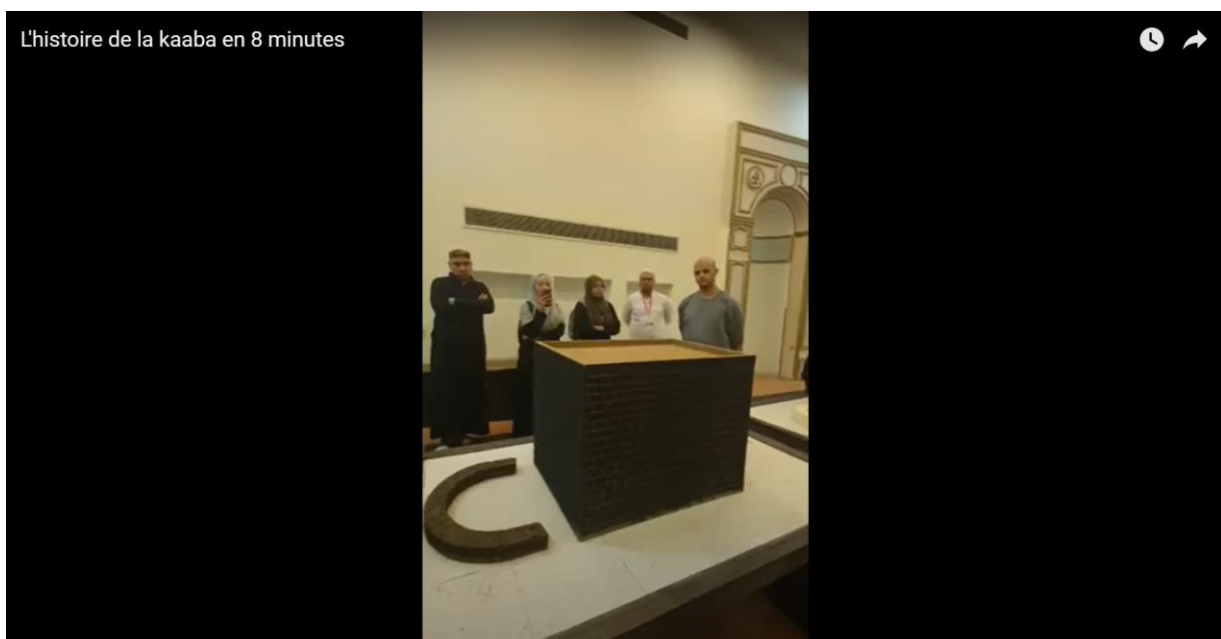
Kaaba v době před prorokem Muhammadem. Z původní Ibráhimovy Kaaby zůstala údajně až dodnes polokruhovitá nízká zeď, hidžr Ismáil neboli hradba Izmaelova. Aby byla pouť, hadž, platná, je třeba svatyni sedmkrát obcházet vně Izmaelovy hradby. Nicméně prostor mezi Izmaelovou hradbou a zdí Kaaby je také velmi posvátný. Toto místo patří ke Kaabě, je to už její vnitřek. Prorok Muhammad se jednou ptal svojí oblíbené manželky Aiši, zda by se nechtěla pomodlit přímo v Kaabě. A pak ji zavedl právě do prostoru mezi Izmaelovou hradbou a zdí nové Kaaby.

Po smrti proroka Muhammada (571 až 632) a ještě koncem 7. století byla svatyně Kaaba dvakrát výrazně přebudována. V bojích o následnictví po Muhammadovi byla Mekka roku 683 obléhána a Kaaba zničena. Tehdejší vládce Mekky Abdulláh ibn az-Zubajr, vnuk chalífy Abu Bakra, dal svatyni obnovit, ale podle Ibráhimova modelu. Izmailova hradba byla zahrnuta přímo dovnitř celé konstrukce. Proč tento architektonický revival? Abdulláh ibn az-Zubajr měl prý realizovat přání proroka Muhammada, jenž se jednou měl vyjádřit, že by si přál rekonstrukci podle Ibráhimova vzoru.

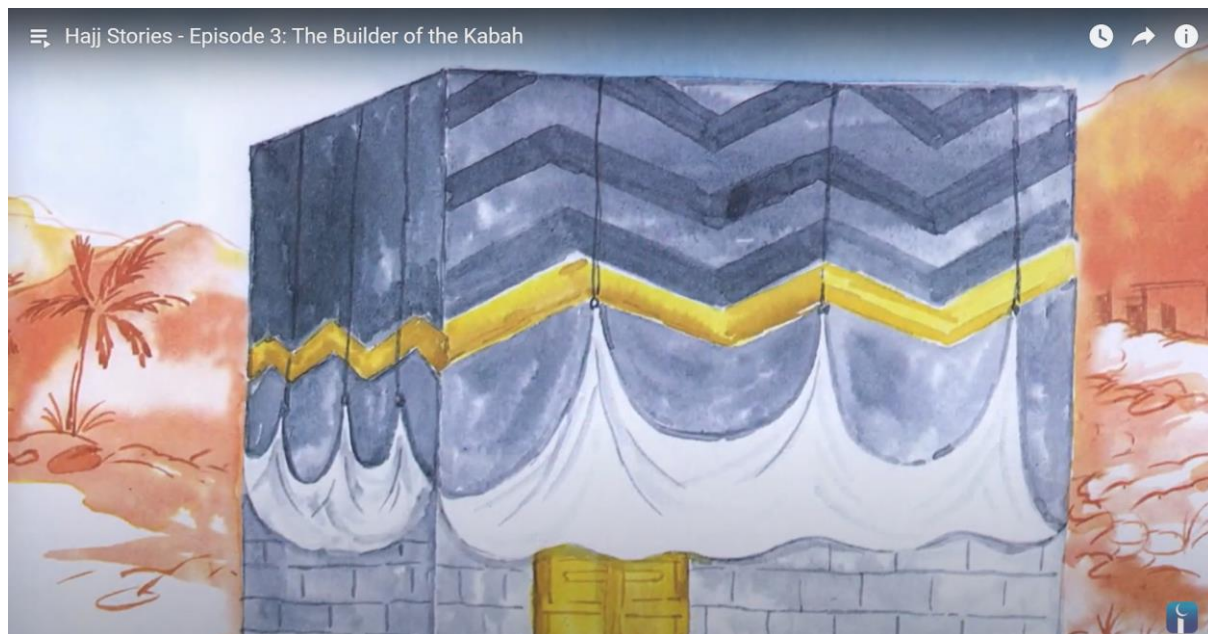
Ale již v roce 692, o 9 let později, byla Mekka obléhána znovu. Abdulláh ibn az-Zubajr byl zabit a jeho Kaaba utrpěla velké škody. Byla poškozena katapultovanými kameny. Novým pánem Mekky se stal umajjovský chalífa Abdulmalik, který dal Kaabu rekonstruovat opět do podoby, jakou měla za života proroka Muhammada. Chalífa Abdulmalik prohlásil, že není tak důležité, ci si snad Muhammad přál, ale spíše jeho reálné skutky. Muhammad přestavbu Kaaby neuskutečnil, takže není důvod její vzhled pozměňovat. Abdulmalikův model se v hlavních rysech dochoval dodnes.

KISWA. Kaaba je pokryta černým brokátem, který se nazývá kiswa. Jsou tu vyšity verše z koránu. Jednou za rok se kiswa vyměňuje, vždycky před velkou poutí hadždž. Stará kiswa se rozstříhá a rozdává poutníkům, kteří mají významné postavení. Kiwa se zhotovovala pro Kaabu už v dobách předislámských. Měli to provádět i Muhammadovi předkové.

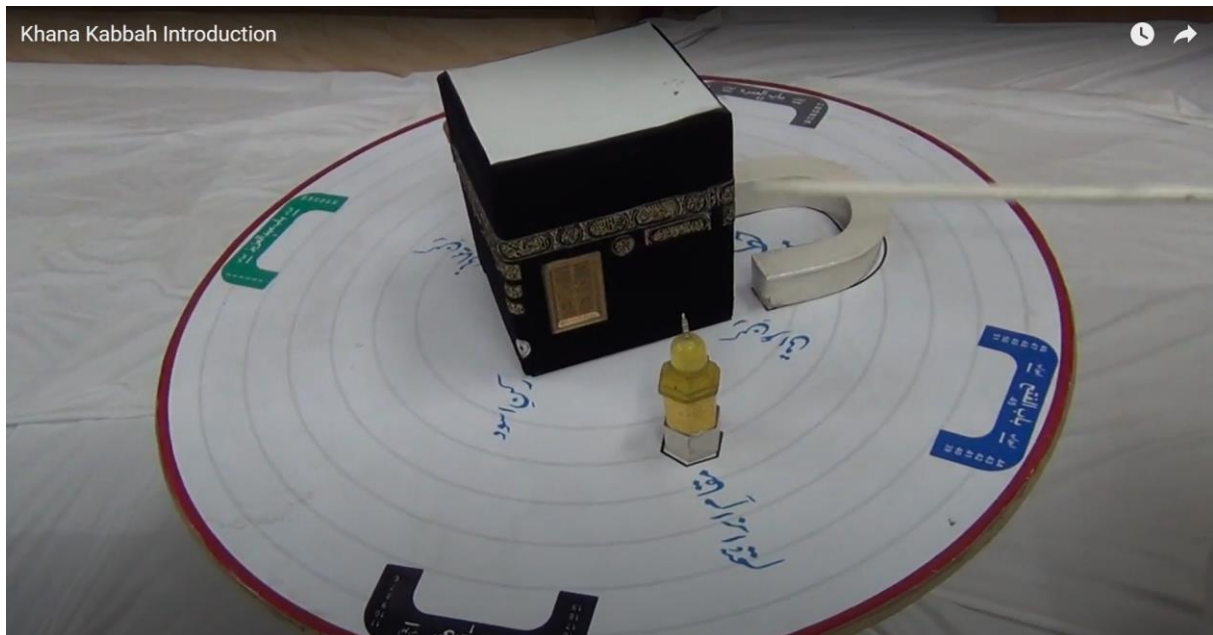
Zvyk pokrývání Kaaby měl zavést už na počátku 5. století jemenský král Tubba Abu Karim. Látky pro Kaabu se často opatřovaly v Jemenu nebo v Egyptě. Původně mohla být kiswa barevná, často i rudá nebo zelená, v moderní době je tradičně černá. Je to 670 kg čistého hedvábí a 170 kg stříbrných a zlatých nití. Cena kiswa je kolem 4 milionů euro. Hedvábná látka je zprvu bílá a je třeba ji z vnější strany obarvit na černo. Dnes se kiswa vyrábí v moderní specializované továrně v Mekce, ale výšivky citátů z koránu se provádějí ručně.

Moderní textilní továrna v Mekce, kde se dnes vyrábí kiswa. V minulosti, až do roku 1930, se kiswa zhotovovala a ručně vyšívala v Káhiře. Tam byl na počátku 19. století zřízen zvláštní ateliér nazývaný Dar al-Kiswa, Dům kiswa. Hotová kiswa byla dopravována do Mekky na velbloudu doprovázeném karavanou několika tisíc dalších korábů pouště. Pro Káhiru bylo vypravení karavany s kiswa vždycky velkým svátkem.

Model Kaaby, jenž ukazuje i orientaci vůči světovým stranám. Proslulý černý kámen, snad meteorického původu, je zasazen do jihovýchodní rohu, jenž slouží jako výchozí bod při tawafu, obkružování Kaaby poutníky.

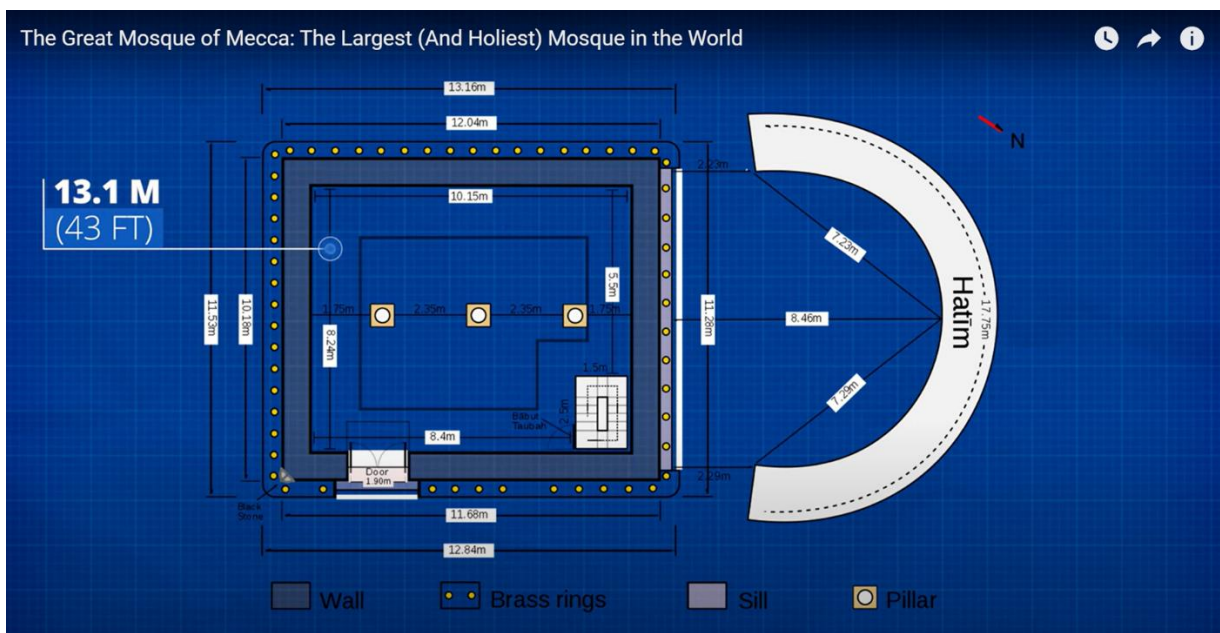
Jedním z vnějších prvků Kaaby je Maqam Ibrahim, Ibráhimovo stanoviště. Má to být místo, kde stál patriarcha Ibráhim, když dokončoval horní partie své svatyně Kaaby. Ve skutečnosti je Maqam Ibrahim příliš vzdálen od vlastní svatyně, aby na ni bylo možno dosáhnout. Jak to tedy bylo? Muslimové tvrdí, že to je autentické místo, jenomže bylo maličko přesunuto, aby poutníci mohli pohodlněji Kaabu obcházet. Uvnitř ozdobné bronzové schrány se znamením islámského půlměsíce nahoře je uložen kámen, na němž Ibráhim údajně stál.

V tomto kameni nevelkých rozměrů mají být dodnes uchovány otisky Ibráhimových šlápějí. Vzhledem k tomu, že se věřící tohoto kamene s úctou během uplynulých staletí stále dotýkali, jsou obě stopy již jen velmi hrubé. Nelze rozpoznat obrysy palců a jednotlivých prstů na noze.

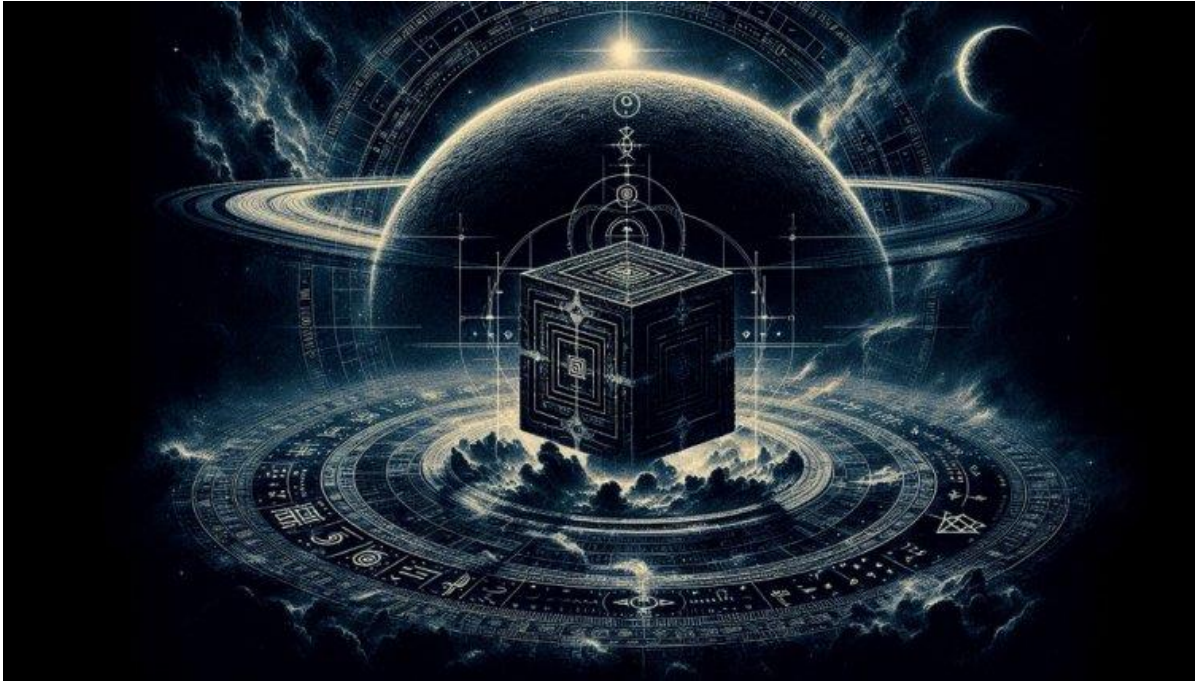
Diagram půdorysu svatyně Kaaba ve Velké mešitě v Mekce. Kaaba není nijak velká, její hrana měří 12 metrů, ale je v rámci Mekky tím nejposvátnějším místem. Uvnitř je prázdná.

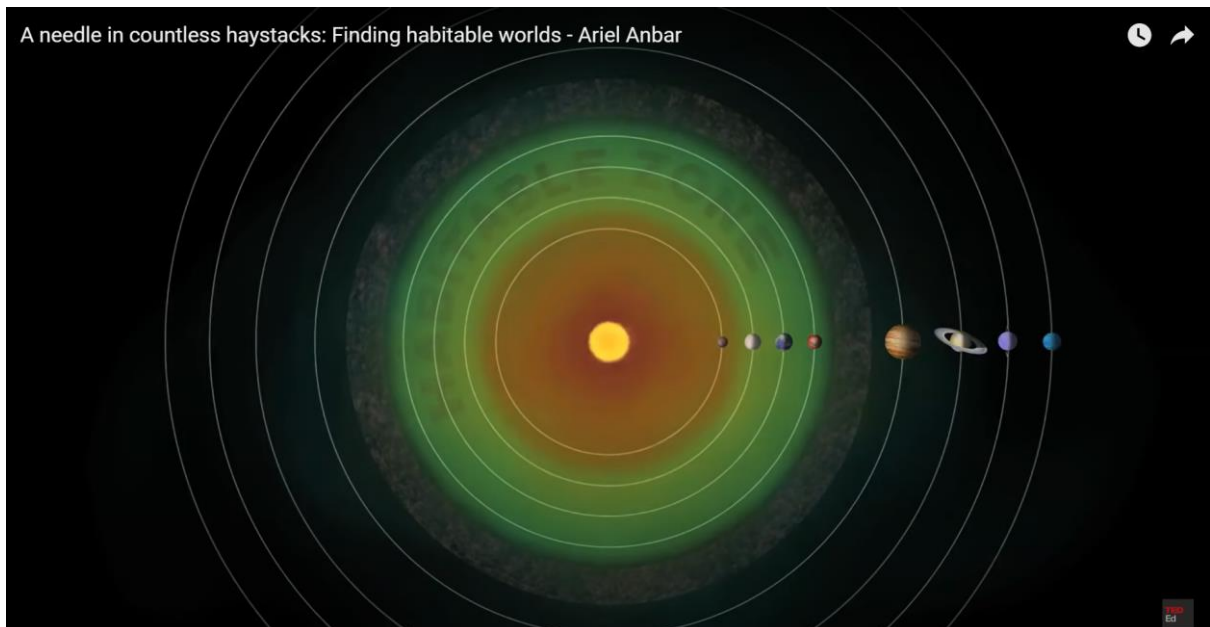
KAABA OKULTNÍ. Kaaba poutá pozornost i autorů, kteří se zabývají okultismem. Před několika lety zesnulý Američan Jordan Maxwell uváděl, že černá krychle je dávným astrologickým vyobrazením planety Saturn. V antických dobách byl Saturn nejzazší planetou, kterou bylo možno vidět prostým okem. Není divu, že existoval kult Saturna, nazývaného Pán prstenů. V Atlantidě, v Egyptě, u Babylóňanů, u Řeků, u Foiničanů, u Izraelitů, u Římanů, u Arabů.

Saturn byl pokládán za nejvyššího učitele moudrosti. Sabbath je slovo sumerského původu znamenající Saturn. Ortodoxní židé si při modlitbě upevňují na čelo malou černou krabičku, tefillin. Arabové obcházel v Mekce kolem velké černé krychle. Kněží i soudci nosí dodnes černé hávy.

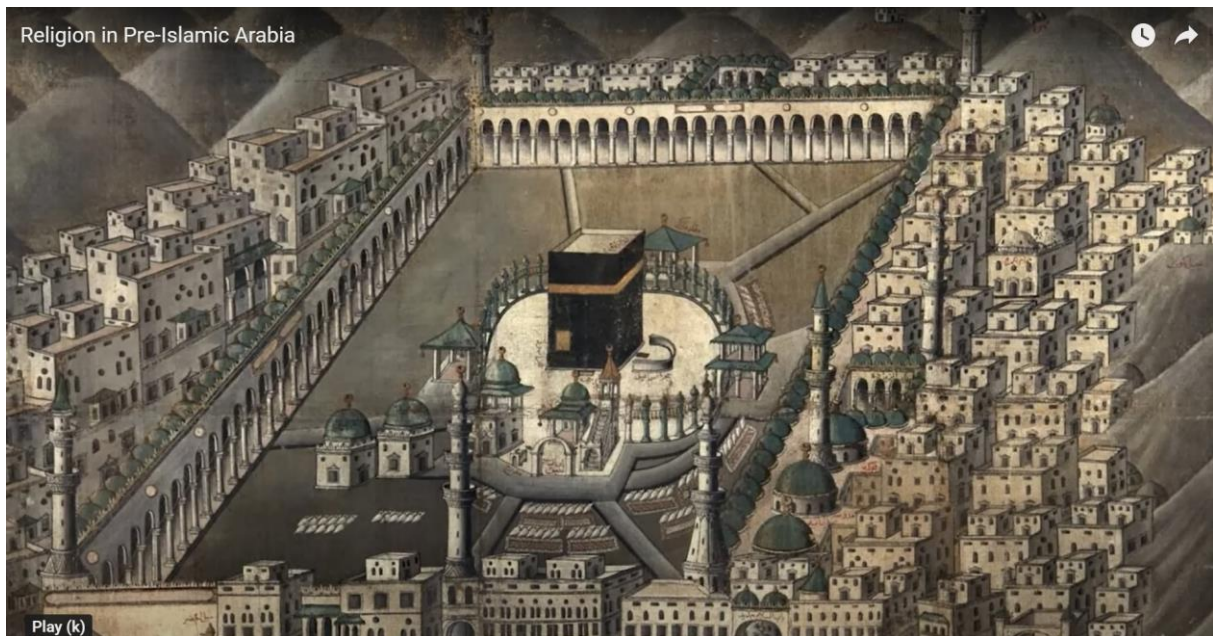

Planeta Saturn oběhne kolem Slunce jednou za 29 až 30 let. V této souvislosti asi nebude náhodou, že mnozí velcí náboženští reformátoři starověku vystoupili na veřejnost, když jim bylo třicet let: Zarathustra, Buddha, Mahavira, Kristus. Muhammad je tu výjimkou, protože se mu anděl Džibráíl zjevil, když mu bylo 40 let.

Mekka i Kaaba jsou posvátné. Ale pro pravý islám je nejdůležitější korán. Korán má být slovo Alláhovo, slovo boží,

slovo věčné. Korán existoval vždycky, dávno před Muhammadem, který ho pouze zaznamenal. Na počátku bylo slovo. Tady narážíme na obrovskou mentální bariéru mezi islámem a západní civilizací. Francouzský orientalista Pierre Lorry uvádí, že v arabské civilizaci nemá člověk stejné schopnosti poznávání, které mu přisuzujeme my v Evropě. Rozum člověka je slabý, jeho morální schopnosti jsou nedokonalé. Podle sunnitského islámu, a jistě i předislámské orientální tradice, člověk není schopen pochopit veškerý vesmír a ani tajemství své vlastní existence. Potřebuje boží zjevení. A to je korán. To je základ všeho.

Pokud je v koránu něco nejasného nebo temného, pak je to proto, že moudrost Alláha přesahuje lidské chápání. Člověk nesmí korán svým rozumem zpochybňovat. Musíme věřit. Celý korán je jednou velkou výzvou k víře. A jako pomoc k výkladu koránu tu máme hadíthy, výroky o náboženství připisované proroku Muhammadovi. I ty jsou pro islám autoritou, třebaže nikoli tak posvátnou jako korán.

Muhammad je v koránu jmenován, ale většinou jako prorok, posel, služebník boží, oznamovatel, svědek, zvěstovatel, světloňša prostředník. Pravým autorem koránu měl být sám Alláh, nikoli Muhammad.

